

JAARVERSLAG 2024

STICHTING RADIUS CCA

INHOUDSOPGAVE

5	INTRODUCTIE
14	TENTOONSTELLINGSPROGRAMMA AGENDA 2024 DE GRENZEN AAN GROEI JAARPROGRAMMA UITGEBREIDE TEKST JAARPROGRAMMA 2024 TENTOONSTELLINGEN & PUBLIEKSEVENEMENTEN
53	PUBLICATIES WORLDING ECOLOGIES
67	EDUCATIE & ONTWIKKELING VAN TALENT BECOMING OTHER BUILDING GREEN: PAST, PRESENT AND FUTURE CULTUURBARBAREN
77	LOKALE GEMEENSCHAPSVORMING DE CLUB VAN DELFT RADIUS MENSA
89	COMMUNICATIE DOELGROEPEN & PUBLIEKSBEREIK COMMUNICATIEMIDDELEN SAMENWERKINGEN PERS
104	KWANTITATIEVE GEGEVENS BEZOEKERSAANTALLEN JAARAGENDA PERSOVERZICHT
131	FINANCIEEL VERSLAG BATEN & LASTEN OVERZICHT INKOMSTEN
137	ORGANISATIE FAIR PRACTICE CODE & CODE DIVERSITEIT EN INCLUSIE RAAD VAN TOEZICHT & GOVERNANCE CODE CULTUUR DIRECTIE EN PERSONEEL
143	ONDERTEKENING
144	COLOFON

Opening tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE), 24 februari 2024
Foto: Ira Grünberger, © Stichting RADIUS CCA

Opening tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE), 24 februari 2024
Foto: Ira Grünberger, © Stichting RADIUS CCA

INTRODUCTIE

Het afgelopen verslagjaar bleek even belangwekkend als vormend in de verdere totstandkoming van RADIUS als centrum voor hedendaagse kunst en ecologie, na de oprichting in 2021 en het inaugurele BENEDENWERELD-programmajaar van 2022 en het het NATURECULTURES-jaarprogramma van 2023. Aan de hand van het DE GRENZEN AAN GROEI-jaarprogramma kwam RADIUS in 2024 verder op stoom en beproefde haar verhouding tot het publiek, met een steeds meer gedegen basis en aanvullende ademruimte voor externe samenwerkingen en projecten in de Delftse gemeenschap. Aan de hand van verbeeldingskracht en klimaatactie richtte RADIUS zich ook in 2024 onvermoeid op het vormgeven van de blauwdrukken voor regeneratieve en duurzame meer-dan-menselijke werelden.

In aanvulling op het programma van tentoonstellingen, publieksevenementen en educatieprojecten dat RADIUS in 2024 realiseerde—dat in dit verslag meer uitvoerig besproken wordt—wil ik nog een aantal noemenswaardige momenten uitlichten. In vogelvlucht: RADIUS organiseerde in 2024 een viertal symposia op het snijvlak van kunst en wetenschap, over uiteenlopende onderwerpen als waterrechtvaardigheid (in samenwerking met IHE), filosofie, klimaatrechtvaardigheid (in samenwerking met Valiz) en meer-dan-menselijke infrastructuur (in samenwerking met Avans Hogeschool en CARADT). Getuige deze diepgravende evenementen, gericht op publieke kennisdeling, wordt RADIUS steeds vaker gevonden door gerenommeerde kennisinstituten voor artistiek-inhoudelijke samenwerkingen. Ik ben trots op deze samenwerkingen, die naar mijn idee illustreren dat RADIUS gezien en gevonden wordt en steeds vaker de mogelijkheid heeft om op gelijke voet te staan met partners die eenzelfde waarde kader delen. In juli 2024 verscheen—na twee jaar voorbereiding—de publicatie *Worlding Ecologies: Art, Science and Activism Towards Climate Justice*, waarin achttien auteurs reflecteren op klimaatrechtvaardigheid door de lens van kunst, activisme en wetenschap. Deze theoriebundel stelde ik samen met collega Eva Burgering en kwam tot stand in samenwerking met de Amsterdamse uitgeverij Valiz. Ik ben bijzonder trots op deze eerste gedrukte en robuuste bijdrage van RADIUS aan het debat rond klimaatrechtvaardigheid, niet in de eerste plaats omdat deze publicatie de grondbeginselen van RADIUS schetst en het vertoog verder opstuwt, voorbij de programmering op locatie. In diezelfde maand ontvingen we het heuglijke nieuws omtrent de meerjarenbeschikking vanuit het Mondriaan Fonds, die hieronder nog meer uitvoerig aan bod komt. Vanaf september 2024 presenteerde RADIUS de solotentoonstelling DIALECT van kunstenaar Femke Herregraven. Het

betrof de eerste keer dat RADIUS de volledig beschikbare tentoonstellingsruimte beschikbaar stelde voor de presentatie van het werk van een enkele kunstenaar. Hiertoe ontwikkelde Herregraven een bijzonder ambitieuze onderdompel-ervaring die het omliggende ecosysteem van RADIUS verbond aan de ondergrondse tentoonstellingsruimte. Herregravens werk werd aan het einde van 2024 bekroond met de Theodora Niemeijer Prijs—een stimuleringsprijs voor vrouwelijke kunstenaars—waarmee brede aandacht voor haar praktijk en de tentoonstelling bij RADIUS werd verkregen in de landelijke pers. In 2024 werd RADIUS genomineerd voor een aantal prijzen en onderscheidingen, waaronder een nominatie voor de Gulden Feniks—de nationale prijs voor renovatie en transformatie van de gebouwde omgeving—alsmede een nominatie binnen de Duurzame 100 van Trouw—een jaarlijkse ranglijst die bestaat uit honderd Nederlanders/initiatieven die het afgelopen jaar zijn opgevallen op het gebied van duurzaamheid. In december traptten we twee nieuwe langetermijn programma-onderdelen af: DE CLUB VAN DELFT en de RADIUS MENSA, beide gericht op een lokale aanpak van ecologisch herstel en klimaatrechtvaardigheid. Deze langlopende projecten vormen een verbreding van onze gegeven programmering, en onderscheiden zich door een actiegerichte, gesitueerde en regeneratieve verhouding tot ecosysteem-herstel. Aan het einde van het jaar ontvingen we vanuit de Gemeente Delft eveneens positief nieuws, waarbij onze meerjarenaanvraag voor de periode 2025–2028 gehonoreerd werd voor een bedrag van €110.000 per jaar. Met de beide beschikkingen—vanuit het Mondriaan Fonds en de Gemeente Delft—heeft RADIUS in 2024 een stabiele ondergrond verworven, met structurele ondersteuning ter hoogte van €335.000 per jaar tot en met 2028. Deze komt de ontwikkeling van RADIUS in zeer positieve zin ten goede, waardoor we onder andere het kernteam vanaf 2025 een (vast)dienstverband en genormeerde salariering kunnen aanbieden.

Kers op de taart was in juli 2024 de beschikking van het Mondriaan Fonds, binnen de categorie Kunstpodium Basis, waarmee het fonds zich van 2025 tot en met 2028 structureel aan RADIUS committeert met een financiële bijdrage van €225.000 op jaarbasis. De beoordelingscommissie stelde:

De commissie vindt het prijzenswaardig dat RADIUS in korte tijd een kunstpodium met een onderscheidend, verbeeldingsrijk en urgent programma heeft weten op te zetten dat goed wordt bezocht. Het kunstpodium heeft een heldere artistieke visie op het snijvlak van kunst, ecologie en wetenschap en heeft deze overtuigend vertaald in de activiteiten. De commissie meent dat RADIUS doorlopend nieuwe perspectieven op urgente thema's rondom ecologie en klimaat biedt en daarmee een

voortrekkersrol vervult. Het kunstpodium verhoudt zich hiermee tot zeer actuele en relevante maatschappelijke ontwikkelingen. Het weet met haar programma urgente thema's te adresseren via de verbeeldingskracht van vooruitstrevende kunstenaars. De commissie is van mening dat RADIUS, enerzijds door een uniek profiel en anderzijds door de locatie, een keur aan lokale en nationale samenwerkingen heeft opgebouwd. Mede hierdoor is het kunstpodium in korte tijd uitgegroeid tot aanjager van het debat over ecologie, op regionaal en nationaal niveau.

De oorspronkelijke en driedledige aanleiding om RADIUS in 2021 op te richten bleek ook met deze meerjarentoekenning niet aan belang te hebben ingeboet: de opportuniteit om op een gedroomde plek—een monumentale erfgoedlocatie aan de noordkant van Delft—een nieuw kunstinstituut op te richten (1); de relevantie van de achtergrond waartegen dit instituut zich bevindt, met Delft als toonaangevende wetenschapsstad (2); en, bovenal, de acute urgentie om het hoofd te bieden aan de toenemend ingrijpende gevolgen van klimaatverandering (3). Met andere woorden, RADIUS als nieuw kunstinstituut van permanente toewijding aan ecologie, klimaatverandering en de gedeelde leefomgeving. Die permanentie blijft voor ons van fundamenteel belang: klimaatverandering noodzaakt dat we ons doorlopend verhouden en engageren met de complexe en desastreuze gevolgen van ecologisch verval en verdriet, voorbij een uitsluitend mensgerichte, symbolische, representatieve en retorische verbintenis. In die zin is het onze drijfveer om aan de hand van de taal van de kunst en de wetenschap een verlangen te scheppen naar en collectief het hoofd te bieden aan klimaatverandering, waar de taal van de politiek daar op dit moment niet in slaagt. We zijn hierbij van mening dat activisme voor klimaatrechtvaardigheid een belangrijk medium is voor het eisen van directe verandering, dat terwijl RADIUS, door klimaatbewustzijn en -bewustwording, sociale beïnvloeding, kennisproductie en -distributie, en de bijdrage aan het normaliseren van het debat rond klimaatverandering bezoekers wil laten beseffen dat zij geen consumenten zijn maar burgers, en dat systeemverandering meer genoodzaakt is dan consumentenactivisme, zoals veel bedrijven ons willen laten geloven door middel van greenwashing campagnes.

Het DE GRENZEN AAN GROEI-jaarprogramma van 2024 werd ontwikkeld in reactie op de toenemende disbalans tussen ecologie en economie, in de hand gewerkt door klimaatverandering en ecologisch verval als veroorzaakt door het geavanceerd kapitalisme. Op 24 februari 2024 opende dit jaarprogramma met HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE); een groepstentoonstelling over

degrowth, de donuteconomie en de mogelijkheden van welzijn binnen planetaire grenzen. Van hieruit—met het rapport *De Grenzen aan Groei* (1972) van de Club van Rome als ankerpunt—ontwikkelde RADIUS in 2024 een programma dat de verhoudingen tussen economie en ecologie beproefde. Aan de hand van een vijftal tentoonstellingen en een publieks- en educatieprogramma, stelden we ons het doel om tegenwicht te bieden aan de globale en totaliserende werking van het geavanceerd kapitalisme als heersend economisch systeem. Door het inzetten van de verbeeldingskracht en het voorstellend vermogen van kunstenaars en andere belanghebbenden werd met dit jaarprogramma de begripsbepaling van waarde, verlangen, overvloed en schaarste herzien in het licht van klimaatverandering en ecologisch verval. Hoe kunnen we weerstand bieden tegen de totaliserende werking van kapitalisme en welzijn prioriteren boven winstmotief?

In totaal organiseerde en presenteerde RADIUS in 2024 vijf uiteenlopende tentoonstellingen: twee solotentoonstellingen met kunstenaars die nieuw in opdracht vervaardigd werk realiseerden, een duo-tentoonstelling met nieuw werk en twee groepstentoonstellingen, bestaande uit een combinatie van nieuw en bestaand werk (of aanpassingen daarop). RADIUS verwelkomde in totaal tweeëndertig kunstenaars als onderdeel van het tentoonstellingsprogramma, en realiseerde daarbij nog negen kunstenaarsbijdragen bij de aansluitende publieksprogrammering. De Fair Practice Code werd hierbij omarmd, waarbij de Regeling Kunstenaarshonoraria volledig werd nageleefd.

Het DE GRENZEN AAN GROEI-jaarprogramma kreeg vorm aan de hand van het begrip *intersectioneel ecologisch denken*. We ontwikkelden deze artistiek-inhoudelijke en methodische benadering in 2021 als praktijk en verhouding tot de complexiteit van klimaatverandering, en als uitgangspunt voor een doorlopende overweging van de ondersteuningsstructuur die RADIUS biedt: hoe komt het presentatiepodium tot stand en wat gebeurt er op het podium, wie heeft het recht om een bepaald verhaal of een bepaalde stem te vertolken op dit podium en wie bepaalt wie de rechthebbende is. Inhoudelijk gezien beschouwen we *intersectioneel ecologisch denken* als een vorm van kruispuntdenken: zoals ecologie een web van relaties vormt is het naar ons idee van belang de programmering en de projecten daarbinnen niet als parallelle lijnen te duiden, maar te zoeken naar de punten waarop belangen kruisen en deze integraal, in samenhang, al naar gelang schaal en reikwijdte, te vertalen naar activiteiten voor een publiek waarbij ongebreidelde complexiteit en nuance tot zijn recht kunnen komen. Met andere woorden: we verkiezen een wereldcontinuüm boven een monothematisch vacuüm, en kijken daarbij via de kunst naar de sociaal-maatschappelijke impact van

klimaatverandering, waarbij vraagstukken en benaderingen vanuit het feminisme en genderstudies, dekoloniale theorie, biologie, wetenschapsfilosofie en kritische theorie, debatten rond migratie, leef- en werkomstandigheden, activisme en klimaatrechtvaardigheid aan bod komen. Op deze wijze proberen we diversiteit en inclusiviteit het weefsel van RADIUS te laten vormen en bepalen, op zowel programmatisch als organisatorisch niveau.

In diezelfde lijn denkt RADIUS doorlopend na over haar eigen klimaatverantwoordelijkheid ten opzichte van het beperken en waar mogelijk uitsluiten van de last en druk die onze organisatie uitoefent op de leefomgeving door een programma van tentoonstellingen te produceren, waarbij zowel materialen, apparatuur, vervoer als transporten genoodzaakt zijn. Met name voor een instelling als RADIUS, die met haar programma voorbij wil gaan aan symbolische, representatieve en retorische verbintenissen aangaande ecologische verval, de teloorgang van biodiversiteit, milieuvervuiling en klimaatverandering, is het *practice-what-you-preach*-principe van essentieel belang en prioriteit. Als we kijken naar onze locatie en organisatie is er bij de verbouwing en renovatie een integrale overweging gemaakt bij het kiezen voor een schraal en doelmatig ontwerp waarbij zoveel mogelijk duurzame materialen en, waar mogelijk, processen zijn toegepast. Een bijkomend voordeel hierbij is dat RADIUS, door de ondergrondse ligging en verdiepte inbedding, op een natuurlijke wijze is geïsoleerd en zodoende uitsluitend en incidenteel gebruik hoeft te maken van elektrische verwarming. Op programmatisch niveau behandelen we klimaatverantwoordelijkheid vooralsnog als maatwerk. Elke situatie waarbij sprake is van uitstoot of een materiële belasting behandelen we vooralsnog individueel, waarbij het principe van een nulmeting CO₂ uitstoot bepalend is voor de uiteindelijke keuze. In 2024 is er beperkt sprake geweest van internationale bruiklenen en bijbehorende transporten, welke per vrachtvervoer over land hebben plaatsgevonden en waarbij steeds sprake was van reeds bestaande bekisting door de keuze voor het prioriteren van reeds bestaande kunstwerken. Ons beleid voor het reisverkeer van personeel betreft uitsluitend een vergoeding voor fiets- en openbaar vervoer. De volledige staf maakte in 2024 gebruik van deze vervoermiddelen. Er is incidenteel sprake van vliegverkeer binnen Europa en in 2024 was er geen sprake van intercontinentale vluchten. We onderzoeken momenteel of er een gedegen compensatieschema bestaat voor vliegreizen en vragen ons tegelijkertijd af of een strikt protocol niet ook tegelijkertijd een uitsluitingsmechanisme in de hand werkt aangaande het betrekken van niet-westerse kunstenaars. RADIUS mijdt alle banden met vervuilende bedrijven en financiële instellingen actief en gaat uitsluitend relaties aan met instellingen die een regeneratieve bijdrage leveren voorbij “klimaatneutraal”.

Gedurende het verslagjaar besteedde de nationale pers ruimschoots aandacht aan RADIUS, met regelmatig terugkerende tentoonstellingsrecensies, beschouwingen en artikelen over het instituut en bijbehorende programma's. In 2024 publiceerde NRC, De Volkskrant, Trouw artikelen over onze activiteiten. Daarnaast waren er reportages in tijdschriften als Down to Earth Magazine, 8WEEKLY, Metropolis M, De Groene Amsterdammer, Vrij Nederland en besteedden lokale media waaronder Delft op Zondag en Omroep Delft aandacht aan RADIUS en haar programma's.

Afgelopen jaar hebben we gewerkt aan het aangaan en versterken van samenwerkingsverbanden met verschillende instituten in Nederland, waaronder Buitenplaats Kasteel Wijlre/Into Nature, de Delftse Klimaatcoalitie, IHE Delft, Institut Français des Pays-Bas, het KIN, Rijkscollectie RCE, TU Delft, Valiz. In 2025 zetten we bestaande partnerschappen voort, waaronder die met DOK ten behoeve van ons educatieve aanbod. In 2024 ontving RADIUS 2.220 educatieve bezoekers, als onderdeel van educatiewerkshops voor Primair Onderwijs en ontvangsten, feedbacksessies en rondleidingen voor studenten uit het hoger (kunst)onderwijs. In totaal ontvingen we 12.273 bezoekers op onze locatie in Delft.

Ik zie met vol goede moed uit naar 2025, waarin het jaarprogramma DE POLITIEKE GRENZEN VOORBIJ centraal staat. Hierbij wil ik ook grote dankbaarheid uitspreken voor het goed samenwerkende team van RADIUS, voor het advies en de supervisie van onze raad van toezicht, voor de kunstenaars en wetenschappers die deelnamen aan onze programma's, voor onze subsidiegevers, en voor onze vertrouwde en onze nieuwe bezoekers. Samen hebben zij op een bijzonder positieve manier bijgedragen aan een prachtig derde programmajaar voor RADIUS!

Niekolaas Johannes Lekkerkerk
Directeur-Bestuurder RADIUS

Opening tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP & PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTER, 18 mei 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

Opening tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP & PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTER, 18 mei 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

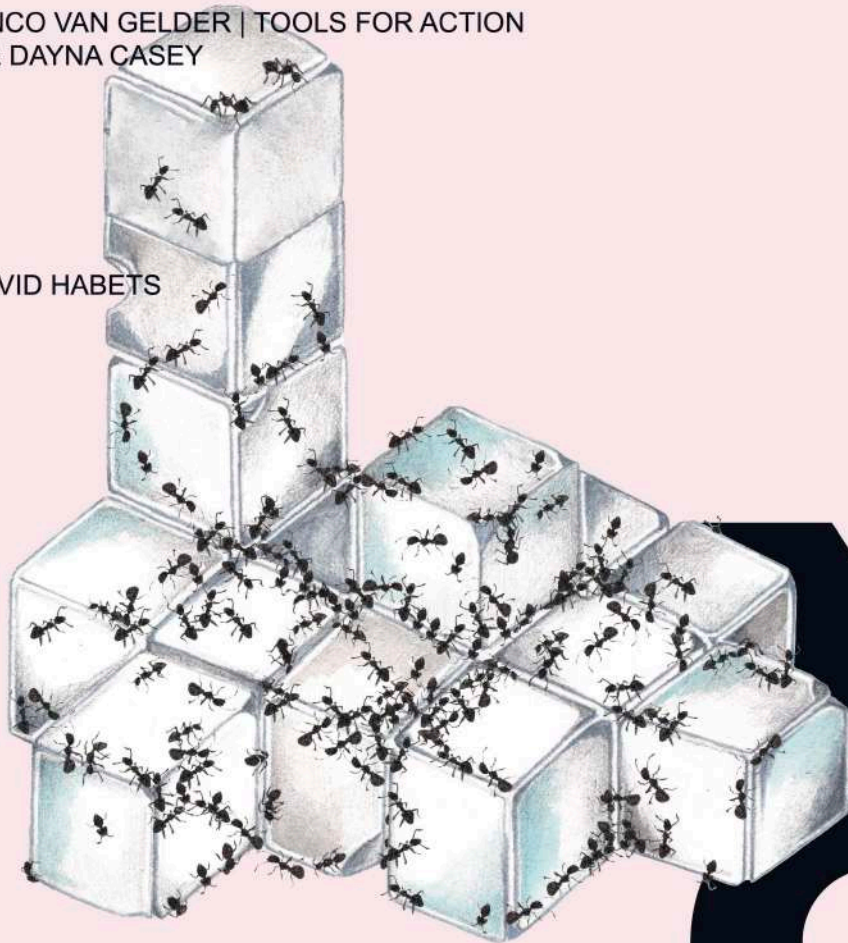
Opening tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP & PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTER, 18 mei 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

TENTOONSTELLINGSPROGRAMMA

HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE)

DE GRENZEN AAN GROEI
HOOFDSTUK 1
24.02.2024–05.05.2024

bambi van balen & BRANCO VAN GELDER | TOOLS FOR ACTION
ELINE BENJAMINSEN & DAYNA CASEY
CIAN DAYRIT
DISNOVATION.ORG
ROSIE HEINRICH
TORIL JOHANNESSEN
CARLIJN KINGMA
JONAS STAAL
MARJET ZWAANS & DAVID HABETS

RADIUS
Center for Contemporary Art and Ecology
Kalverbos 20
2611 XW Delft
www.radius-cca.org

VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP

DE GRENZEN AAN GROEI

HOOFDSTUK 2

18.05.2024–25.08.2024

BERKVELDT

DAAN COUZIJN

MIRTE VAN LAARHOVEN

VERA MENNENS

VÍCTOR MUÑOZ SANZ

SISSSEL MARIE TONN & JONATHAN REUS

JOPPE VENEMA

EN WERKEN UIT DE COLLECTIE RIJKSDIENST

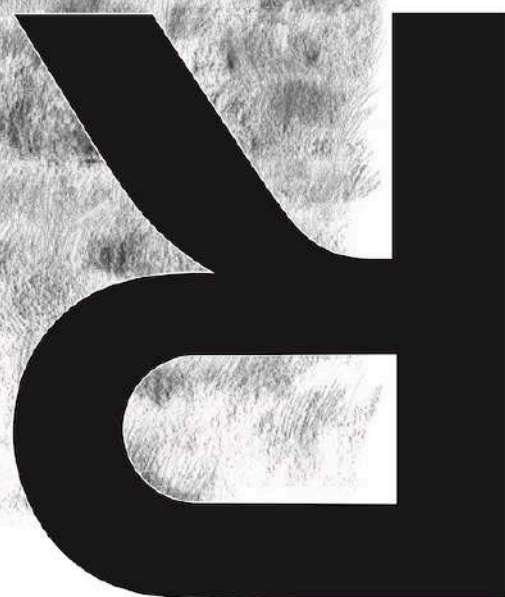
VOOR HET CULTUREEL ERFGOED VAN:

JOOP DAM

BEN IKELAAR

EDITH VAN LECKWIJK

EDUARD VAN ZANDEN

RADIUS

Center for Contemporary Art and Ecology

Kalverbos 20

2611 XW Delft

www.radius-cca.org

SCENES FROM
THE POLDER WESTERN
Pilar Mata Dupont
& Erika Roux
18.05.–25.08.2024

RADIUS
Center for Contemporary Art and Ecology
Kalverbos 20
2611 XW Delft
www.radius-cca.org

The background of the poster is a photograph of a rock surface, likely a fossil bed. It shows various dark, brownish, and blackish fossilized remains embedded in a light-colored, textured rock matrix. These fossils include what appear to be plant structures like stems and leaves, and some small, rounded, shell-like objects. The overall texture is rough and uneven.

DIALECT
Femke Herregraven
14.09.2024–23.02.2025

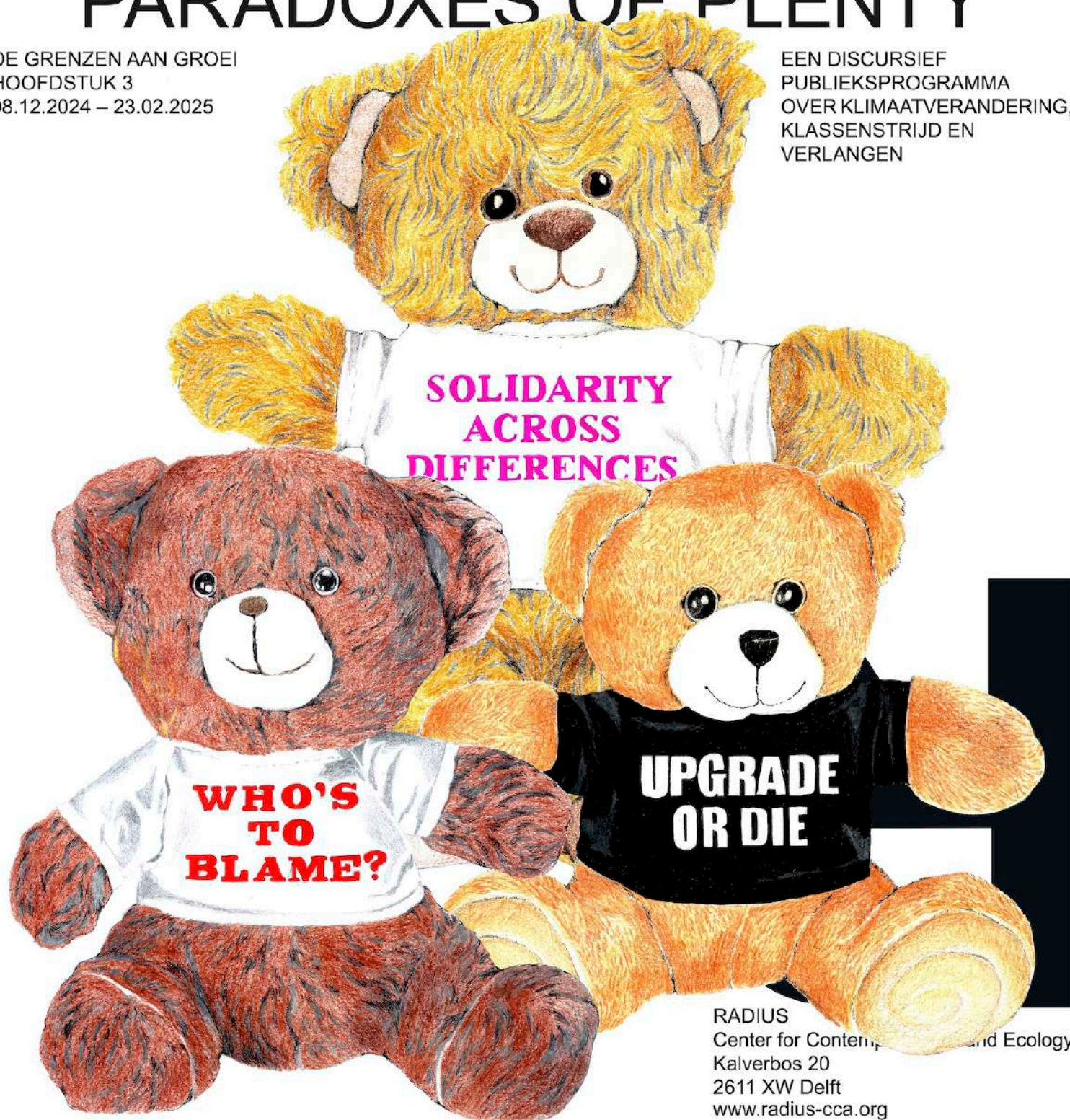

RADIUS
Center for Contemporary Art and Ecology
Kalverbos 20
2611 XW Delft
www.radius-cca.org

PARADOXES OF PLENTY

DE GRENZEN AAN GROEI
HOOFDSTUK 3
08.12.2024 – 23.02.2025

EEN DISCURSIEF
PUBLIEKSPROGRAMMA
OVER KLIMAATVERANDERING,
KLASSENSTRIJD EN
VERLANGEN

RADIUS
Center for Contemporary Culture and Ecology
Kalverbos 20
2611 XW Delft
www.radius-cca.org

WENSWERKEN
Maarten Bel
08.12.2024–23.02.2025

DE SERIE WENSWERKEN:
'STOFZUIGER VOOR MIRANDA'

PRIJS STOFZUIGER: €247,-
PRIJS WENSWERK: €247,-

247

RADIUS
Center for Contemporary Art and Ecology
Kalverbos 20
2611 XW Delft
www.radius-cca.org

AGENDA

HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE)

DE GRENZEN AAN GROEI Hoofdstuk 1

Groepstentoonstelling

24 februari — 5 mei 2024

VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP

DE GRENZEN AAN GROEI Hoofdstuk 2

Groepstentoonstelling

18 mei — 25 augustus 2024

PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTERN

Duo-tentoonstelling

18 mei — 25 augustus 2024

FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT

Solotentoonstelling

14 september 2024 — 23 februari 2025

PARADOXES OF PLENTY

DE GRENZEN AAN GROEI Hoofdstuk 3

Discursief publieksprogramma

8 december 2024 — 23 februari 2025

MAARTEN BEL: WENSWERKEN

Onderdeel van DE CLUB VAN DELFT en PARADOXES OF PLENTY

Solopresentatie

8 december 2024 – 23 februari 2025

DE GRENZEN AAN GROEI

JAARPROGRAMMA

In 2024 presenteerde RADIUS het programma DE GRENZEN AAN GROEI, over de verhoudingen tussen economie en ecologie. Aan de hand van vijf tentoonstellingen en een publieks- en educatieprogramma, stelden we ons het doel om tegenwicht te bieden aan de globale en totaliserende werking van het geavanceerd kapitalisme als heersend economisch systeem. Door het inzetten van de verbeeldingskracht en het voorstellend vermogen van kunstenaars en andere belanghebbenden stond dit jaarprogramma in het teken van de begripsbepaling van waarde, verlangen, overvloed en schaarste herzien in het licht van klimaatverandering en ecologisch verval. De overkoepelende vraag hierbij was: Hoe kunnen we weerstand bieden aan de totaliserende werking van kapitalisme en welzijn prioriteren boven winstmotief en -maximalisatie?

De tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE) vormde de gespreksaanzet voor het jaarprogramma DE GRENZEN AAN GROEI. Aan de hand van het werk van twaalf kunstenaars gaf de tentoonstelling invulling aan een systeem waarin economisch en ecologisch welzijn in onderlinge samenhang wordt gezien. Hoe ziet een dergelijke meer-dan-menselijke en klimaat-inclusieve economie die recht doet aan een bredere welvaartsdefinitie eruit? Hoe distribueer je welvaart evenwichtig en welk politiek beleid voer je op een donut-economie, zodat bedrijven daadwerkelijk regeneratief te werk gaan? Voor leerlingen in het basisonderwijs presenteerden we BECOMING OTHER, in samenwerking met bambi van balen & Branco van Gelder van TOOLS FOR ACTION. Aan de hand van kunstzinnige kostuums en diverse doe- en maakopdrachten kregen de leerlingen letterlijk in de rol van meer-dan-menselijke levensvormen. Hoe ziet de wereld er uit door de ogen van een pissebed, een korstmoss of een vleermuis? Op een performatieve, theatrale en interactieve manier onderzochten leerlingen onderwerpen als massaproductie, milieuvervuiling en plastic soep.

De daaropvolgende tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP zoomde in op de maakbaarheid van het Nederlandse landschap, dat vanaf de aanleg van de eerste polder en de waterwerken tot aan de huidige stikstofcrisis vrijwel volledig geïndexeerd is geraakt op de vectoren van het geavanceerd kapitalisme. Is de horizon van winstmaximalisatie nog langer houdbaar in Nederland binnen het huidige klimaatregime? De kunstenaars in de tentoonstelling boden een futuristische blik op de toekomst van het verkavelde Nederlandse landschap, als een raster waarop tegenstrijdige

belangen over welzijn en welvaart, over economie, technologie, innovatie en ecologie, hoog spel spelen. Gelijktijdig presenteerden we SCENES FROM THE POLDER WESTERN, een nieuwe, grootschalige audiovisuele installatie van kunstenaars PILAR MATA DUPONT en ERIKA ROUX. In een reeks vignetten worden verschillende personages geconfronteerd met mysterieuze veranderingen in het Nederlandse landschap, als een steeds groter wordende landmassa die eeuwenlang vakkundig door mensen is opgeëist van een vijandige Noordzee.

Bij aanvang van het culturele seizoen presenteerden we een grootschalige solotentoonstelling van FEMKE HERREGRAVEN. In haar werk onderzoekt Femke Herregraven op welke wijze materialen, natuurlijke hulpbronnen en geografische gebieden worden ingelijfd binnen financiële waardesystemen, technologieën en infrastructuren. Met bestaand en nieuw werk nam deze tentoonstelling een voorschot op de toekomst, waarin de verwevenheid van klimaat en kapitaal, financiële speculatie binnen de wereldeconomie en de impact daarvan op ecologische netwerken centraal stond.

We sloten het jaarprogramma af met het discursieve publieksprogramma PARADOXES OF PLENTY. Daarin stond de vraag centraal of er alternatieven denkbaar zijn voor het kapitalisme als economisch systeem, dat structurele ongelijkheid in de hand werkt en doelmatig kapitaliseert op het idee van verlangen als een niet te bevredigen tekort. Hoe zorg je ervoor dat welvarende mensen een maatschappelijke en politieke boodschap—van schaarste en (zelf)opgelegde matigheid—ter harte nemen die ze onwelgevallig is, terwijl het merendeel van de wereldbevolking tegelijkertijd alleen maar kan dromen van het hebben van een grotere CO2-voetafdruk? De deelnemers in het programma PARADOXES OF PLENTY keken naar deze complexe maatschappelijke vraagbaak, met een kritische blik op de status quo, consumentenactivisme, en presenteerden een reeks voorstellen rondom verlangen als een vorm van overvloed.

UITGEBREIDE TEKST

JAARPROGRAMMA 2024

[...] Het avontuur van de afgelopen drie eeuwen kan worden samengevat in het verhaal van een dubbele verplaatsing: van economie naar ecologie. Twee vormen van vertrouwde habitats, oikos: we weten dat de eerste onbewoonbaar is geworden en de tweede nog niet klaar voor ons is. De hele wereld is gedwongen over te stappen op 'De Economie', waarvan we nu weten dat het slechts een utopie is—of beter gezegd een dystopie, zoiets als opium voor het volk. Er wordt nu van ons gevraagd om plotseling met onze bagage naar de nieuwe woonplaats te verhuizen die 'Ecologie' wordt genoemd en die aan ons is verkocht omdat deze beter bewoonbaar en duurzamer is, maar die op dit moment niet méér vorm of inhoud heeft dan 'De Economie', die we zo graag achter ons willen laten. [...] We zijn reizigers op doorreis, als ontheemde massa's die momenteel ronddwalen tussen de dystopie van de economie en de belofte van de ecologie, en behoefte hebben aan een stedenbouwkundige die een onderkomen voor ons kan ontwerpen en ons tekeningen kan laten zien van een tijdelijke woonruimte op Aarde. — Bruno Latour

INLEIDING

In 1972 verscheen het inmiddels vermaarde rapport *De Grenzen aan Groei*, gepubliceerd door de Club van Rome. Opgericht door een groep intellectuelen en grootindustriëlen, gaf deze club opdracht aan een team MIT-wetenschappers, onder leiding van Donella en Dennis Meadows, om het verband tussen de exponentiële groei van onze materiële consumptie en de gevolgen hiervan voor het klimaat en milieu op Aarde te onderzoeken. Het rapport, voor het eerst gebaseerd op computersimulaties, gaf een prognose en een uitwerking van een aantal scenario's over de toekomst van grondstof- en voedselverbruik. De premisse van het rapport: binnen een aantal decennia raken de grondstofvoorraden op Aarde uitgeput. Destijds heeft het rapport van de Club van Rome grote impact in Nederland. Om de Aarde leefbaar te houden moeten we de economische groei beheersen, verkondigen prominente politici als Joop den Uyl: "De ongebreidelde werking van het winstmotief heeft geleid tot een omhoogtorende produktie van parasitaire aard. Wij dachten rijk te worden, maar wij werden arm, arm aan beschikbaar leefmilieu, aan welzijn". Nu, inmiddels vijftig jaar later, is de uitvoering van de kernboodschap van het rapport naar de achtergrond gedreven en weerbarstig gebleken. Dat komt onder meer

door kortetermijndenken in de politiek, rond het begrotingstekort en werkgelegenheid, de opkomst van de neoliberale doctrine waarin iedereen profiteert van meer groei door het *trickle-down*-mechanisme, en de lobby van grote bedrijven om winstmaximalisatie op de eerste plek te zetten.

Met het rapport *De Grenzen aan Groei* als ankerpunt ontwikkelde RADIUS in 2024 een programma dat de verhoudingen tussen economie en ecologie beproeft. Aan de hand van een vijftal tentoonstellingen en een publieks- en educatieprogramma, stelden we ons het doel om tegenwicht te bieden aan de globale en totaliserende werking van het geavanceerd kapitalisme als heersend economisch systeem. Door het inzetten van de verbeeldingskracht en het voorstellend vermogen van kunstenaars en andere belanghebbenden stond dit jaarprogramma in het teken van de begripsbepaling van waarde, verlangen, overvloed en schaarste herzien in het licht van klimaatverandering en ecologisch verval. De overkoepelende vraag hierbij was: Hoe kunnen we weerstand bieden tegen de totaliserende werking van kapitalisme en welzijn prioriteren boven winstmotief?

CONTEXT

Het concept van vooruitgang is failliet. Het maakt deel uit van de achttiende-eeuwse verlichtingsfilosofie die verkondigde dat kapitalistische ontwikkeling de wereld welvaart zou brengen. Achter het idee van vooruitgang ging de veronderstelling schuil dat het sociale leven, te beginnen met economische activiteiten, georganiseerd zou worden volgens rationele, wetenschappelijke principes. Het kind van de wetenschappelijke revolutie was de industrie, die enorme hulpbronnen vrijmaakte en alle taken moest verbeteren die nodig zijn voor onze reproductie. Dit betekende een volledige devaluatie van het verleden. De heersende gedachte was dat verbetering alleen in de toekomst zou plaatsvinden; kennis en gewoonten uit het verleden werden volledig gedevalueerd. — Silvia Federici

De huidige sociaal-economische en politieke paradigma's binnen het geavanceerd kapitalisme zijn allemaal onverminderd gebaseerd op de veronderstelling dat economische groei noodzaak is om het welvaartspeil te handhaven. Daarin leidt economische groei tot een toename van reële productie—wat een negatief effect heeft op zowel de samenleving als de leefomgeving en het klimaat—omdat het impliceert dat het bruto binnenlands product (BBP) als economische indicator exponentieel moet toenemen, aangezien we anders in een economische recessie terechtkomen. Nog altijd wringen overheden en bedrijven zich in de vreemdste bochten om de groei van de materiële

welvaart te verantwoorden en stimuleren. Economische groei als de enige maatstaf voor vooruitgang, ontwikkeling en sociale welvaart, gemeten aan de hand van het BBP, is daarmee de obsessie van overheden, politici en beleidsmakers geworden, geleid door de gedachte dat toenemende economische groei de voorwaarden schept voor een beter leven, armoede uitroeit en de werkloosheid terugdringt. Dat het BBP geen onderscheid maakt tussen goede en slechte economische activiteiten en dat een hoger BBP direct correleert met een hogere CO2-uitstoot wordt veelal buiten beschouwing gelaten. Zoals wetenschapper en voorstander van het Groene Groei-principe Sam Fankhauser stelt is “het BBP een waardeloze maatstaf voor menselijk geluk: het is een maatstaf voor productie, geen maatstaf voor menselijk geluk. Een auto-ongeluk is goed voor de groei van het BBP.” In aanvulling hierop definiëren overheden, politici en beleidsmakers ‘gezondheid’ in een economie nog steeds als een stabiele en hoge groeisnelheid. Volgens deze paradigma’s zullen beperkingen en tekorten aan energie-, hulpbronnen en ‘symptomen’ zoals klimaatverandering die groei in de weg staan worden overbrugd zodra ze zich weten te transformeren door middel van innovatie en de inzet van nieuwe technologie. Deze manier van denken wordt vaak ‘technologisch optimisme’ of ‘veerkrachtpolitiek’ (resilience politics) genoemd: het stabiliseren van een uitsluitend mensgericht systeem, ten behoeve van het behoud van het gekende niveau van welzijn. Al rest de vraag: rekken we met technologische innovatie niet slechts de grenzen op van een systeem dat al overbelast is, zeker wanneer de overmatige schuldenlast aan de fossiele-brandstofeconomie hiermee in stand gehouden wordt?

In tegenstelling tot het algemene kader van economische groei zijn er de laatste decennia nieuwe economische modellen ontwikkeld, waarvan de circulaire economie, groene groei en de donuteconomie de bekendste voorbeelden zijn. Gechargeerd gesteld zouden pleitbezorgers van de ‘circulaire economie’ ons recycling zonder restanten voorspiegelen, waar de voorstanders van ‘groene groei’ er van overtuigd zijn dat er altijd oplossingen bestaan om economische groei op enigerlei wijze los te koppelen van vervuiling en ecologische destructie. Ondanks dat deze modellen wel degelijk normatief, dat wil zeggen, binnen planetaire grenzen opereren, een begrenzing van groei en het winstmotief voorstellen, en duurzame groei zoals die van loonstijging aanmoedigen, blijft het de vraag of deze modellen ideaal en adequaat genoeg zullen zijn om de doelen (binnen de beperkte tijd) van het Akkoord van Parijs te halen.

Het programma van RADIUS was er in 2024 op gericht om de noodzaak van een groter economisch bewustzijn ten opzichte van ecologische effecten en afhankelijkheden te onderstrepen, en, vice versa, de noodzaak om ecologie meer bestendig te maken voor economische krachten, prikkels en beperkingen. Een dergelijke alomvattende benadering is noodzakelijk om een kentering in het bewustzijn teweeg te brengen, aangaande de

schijntegenstelling tussen zorg voor de leefomgeving en zorg voor onszelf. Binnen het maatschappelijke en politieke debat over de verhouding tussen welzijn, klimaat en economie tekent zich er nog een tweede ogenschijnlijke tweedeling af, tussen de noodzaak van systeemverandering enerzijds, en het belang van consumentenactivisme anderzijds. Bij systeemverandering wordt prioriteit gegeven aan het herstellen van sociaal-economische weeffouten binnen bestaande systemen, het omverwerpen van precies die bestaande systemen, en het voorstellen van alternatieven daarvoor: het is een scala aan voorstellen gericht op klimaatbeleid dat recht doet aan ecologische en sociale grenzen. Bij consumentenactivisme wordt de verantwoordelijkheid voor systeemverandering juist bij consumenten gelegd, gericht op het emanciperen van consumenten om deze door individuele impact (door aanpassingen in koopgedrag en leefstijl) gezamenlijk een positieve bijdrage te laten leveren aan de klimaattransitie en de bestending van de leefomgeving. In beide houdingen verschilt de eindverantwoordelijke: is de overheid of de consument leidend?

In 2024 werd er bij RADIUS gekeken naar het spanningsveld tussen systeemverandering en consumentenactivisme en stelden wij ons de vraag: Hoe doorbreek je de 'illusie van machteloosheid' bij consumenten en burgers, immers: hoe kan je duurzaam leven in een onduurzaam systeem, waarbij de Nederlandse overheid bijvoorbeeld al meer dan veertig miljard aan fossiele subsidies uitkeert? Anderzijds: Hoe zorg je ervoor dat welvarende mensen een politieke boodschap—van schaarste en (zelf)opgelegde begrenzing—ter harte nemen die ze onwelgevallig is, zelfs wanneer het merendeel van de wereldbevolking alleen maar kan dromen van een grotere CO₂-voetafdruk? Bestaat er een economie die een samenleving, in de breedste zin van het woord, kan voorzien in het idee van welzijn, welvaart en overvloed, weliswaar gebonden aan ecologische grenzen, of is een dergelijk systeem een illusie? Hoe verleggen we de horizon van (groene) groei en winstmaximalisatie naar een meer holistisch economisch systeem waarin aandeelhouders plaatsmaken voor belanghebbenden en consumenten voor burgers, die op een wederkerige en onbaatzuchtige wijze bemiddelen tussen ecologische en economische belangen?

HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE), DAVID HABETS & MARJET ZWAANS
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE), CARLIJN KINGMA
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

GENEALOGY OF MAN-MADE EARTHQUAKES

For the past 38 years, inhabitants of the northern Dutch provinces of Groningen and Drenthe have experienced man-made earthquakes. These are caused by decades of intense gas drilling in one of the largest natural gas fields in Europe - the Groningen Gas Field. Below is a genealogy of seismic events, which have had a significant effect on the bureaucratic, political and public climate relating to the situation in Groningen.

1959

1970

1980

1990

2000

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

2031

2032

2033

2034

2035

2036

2037

2038

2039

2040

VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP, SISSEL
MARIE TONN & JONATHAN REUS
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP, VERA MENNENS
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTERN
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTERN
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

Maarten Bel WENSWERKEN

08.12.2024 – 23.02.2025

WENSWERKEN

MAARTEN BEL: WENSWERKEN streeft ernaar de sociaaleconomische druk te verlichten waarmee bewoners in Delft vaak dagelijks te maken hebben. Denk bijvoorbeeld aan druk bij het voldoen aan huishoudelijke behoeften met een beperkt budget, of het vervullen van schijnbaar kleine maar niet minder betekenisvolle wensen, zoals het aanschaffen van een verjaardagskaart, het vervangen van een kapotte wasmachine, of het mogelijk maken van een gedeelde ervaring buiten de bestemmingen van het dagelijks leven. Door kleine getuigen, hoe bescheiden ook, spelen een belangrijke rol in het verlichten van de emotionele en financiële lasten van inwoners van Delft.

DE CLUB VAN DELFT
MAARTEN BEL: WENSWERKEN vormt tevens het startschot voor DE CLUB VAN DELFT, een meerjarig educatief gemeenschapproject van RADIUS, ontwikkeld voor en met inwoners van Delft. Het project verbindt klimaatverandering aan sociaaleconomische ongelijkheid en stimuleert intergenerationele samenwerking door kunst, social design en co-creatie. Door middel van verschillende actiegroepen wordt gewerkt aan bewustwording rond klimaatrechtvaardigheid en maatschappelijke transformatie. DE CLUB VAN DELFT richt zich specifiek op lokale uitdagingen, zoals de ongelijkmatige impact van klimaatbeleid op arme huishoudens en vrouwen in Delft. Het doel is om handelingsperspectief te bieden en klimaatrechtvaardigheid op wijkniveau te bevorderen.

1

2

3

4

TIJDENS DE TENTOONSTELLING
WORDEN DE VERVULDE WENSEN
REGELMATIG VERWISSELD
VOOR NIEUWE WENSWERKEN.

HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE)

DE GRENZEN AAN GROEI Hoofdstuk 1

Groepstentoonstelling

24 februari — 5 mei 2024

Deelnemende kunstenaars:

bambi van balen & Branco van Gelder | TOOLS FOR ACTION, Eline Benjaminsen & Dayna Casey, Cian Dayrit, DISNOVATION.ORG, Rosie Heinrich, Toril Johannessen, Carlijn Kingma, Jonas Staal, Marjet Zwaans & David Habets

De tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE) vormde de gespreksaanzet voor het jaarprogramma DE GRENZEN AAN GROEI. Aan de hand van het werk van twaalf kunstenaars gaf de tentoonstelling invulling aan een systeem waarin economisch en ecologisch welzijn in onderlinge samenhang en binnen planetaire grenzen wordt gezien. De tentoonstelling presenteerde het werk van een groep kunstenaars die inzicht verschaften in de systeemcrises waarmee we worden geconfronteerd. Als weerwoord hierop richtte hun werk zich op de democratisering van huidige economische systemen en voorstellen voor meer hoopvolle, egalitaire en wederkerige economische systemen, gevoed door alternatieven als de donut-economie, eco-socialisme en de degrowth-beweging. De deelnemende kunstenaars werden verenigd door een ogenschijnlijk simpele gedachte: oneindige groei op een eindige planeet is simpelweg niet mogelijk. In dat opzicht nodigde de tentoonstelling bezoekers uit om na te denken over wat er echt toe doet: het dekoloniseren van groei als winstmotief, het tegengaan van ongelijkheid, het bevrijden van creativiteit, en het versterken van solidariteit.

Publieksprogramma:

ø 03.03.2024 Filmvertoning bij Filmhuis Lumen — DE WERELD VAN CARLIJN

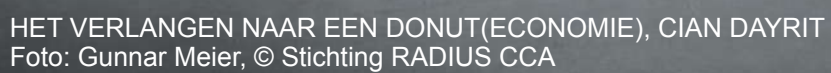
ø 15.03.2024 Lezing Jonas Van der Slycken — GENOEG VOOR IEDEREEN

ø 28.03.2024 Game Night — POSTGROWTH TOOLKIT

ø 30.03.2024 Filmvertoning bij Filmhuis Lumen — DE WERELD VAN CARLIJN

Samengesteld door Niekolaas Johannes Lekkerkerk, met assistentie van Sergi Pera Rusca.

HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE) kwam tot stand met aanvullende ondersteuning vanuit Het Cultuurfonds, het Mondriaan Fonds, en OCA – Office for Contemporary Art Norway.

ECOSYSTEM
SERVICES

What has the ecosystem done for me lately?

VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP

DE GRENZEN AAN GROEI Hoofdstuk 2

Groepstentoonstelling

18 mei — 25 augustus 2024

Deelnemende kunstenaars:

Berkveldt, Daan Couzijn, Mirte van Laarhoven & Anne Nieuwenhuijs, Vera Mennens, Víctor Muñoz Sanz, Sissel Marie Tonn & Jonathan Reus, Joppe Venema, en werken uit de Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van: Joop Dam, Ben Ikelaar, Edith van Leckwijk, en Eduard van Zanden

De groepstentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP zoomde in op de maakbaarheid van het Nederlandse landschap, dat vanaf de aanleg van de eerste polder en de waterwerken tot aan de huidige agrarische stikstofcrisis vrijwel volledig geïndexeerd is geraakt op de vectors van het geavanceerd kapitalisme. Dat wil zeggen: het beschikbare land wordt geplooid ten behoeve van enerzijds winstmaximalisatie, en anderzijds het behoud van het gekende, vrijwel uitsluitend mensgerichte welzijnspeil—door ingrijpender weerstand te bieden aan steeds grilliger omstandigheden. Is de horizon van winstmaximalisatie nog langer houdbaar in Nederland binnen de huidige klimaatcrises? De kunstenaars in de tentoonstelling boden zowel een historische als een eigentijdse blik op de toekomst van het verkavelde Nederlandse landschap, waarop tegenstrijdige belangen over welzijn en welvaart, over economie, technologie, innovatie en ecologie, hoog spel spelen. In hun werk boden zij een weerwoord en tegenpunt op de huidige teloorgang van het landschap en de samenhangende afname van biodiversiteit, op zoek naar de mogelijkheden van herstel in regeneratieve meer-dan-menselijke landschappen voor een duurzame, toekomstbestendige en gedeelde leefomgeving.

Publieksprogramma:

ø 25.08.2024 Panelgesprek met Helen Weeres en Lieke Jildou de Jong —

REGENERATIVE ECOSYSTEMS, WITH A PERMACULTURAL TWIST: ON THE FUTURE OF DUTCH AGRICULTURE AND LANDSCAPE

Samengesteld door Niekolaas Johannes Lekkerkerk, met assistentie van Sergi Pera Rusca.

De tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP is tot stand gekomen met aanvullende ondersteuning vanuit de Iona Stichting en het Mondriaan Fonds.

PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTERN

Duo-tentoonstelling

18 mei — 25 augustus 2024

Deelnemende kunstenaars:

Pilar Mata Dupont en Erika Roux

De zee werd lang gezien en afgebeeld als een verlaten, onherbergzaam en wetteloos gebied. Een op zichzelf staand niemandsland dat bestemd is om verkend, uitgebuit, getransformeerd en toegeëigend te worden. Nederland en haar inwoners kennen een rijke maritieme geschiedenis, van het kolonialisme en de slavenhandel, tot piraterij, commercie, recreatie en de offshore industrie. Het is precies op dit spanningsveld tussen de zee en het Nederlandse polderlandschap dat de tentoonstelling SCENES FROM THE POLDER WESTERN van kunstenaars Pilar Mata Dupont en Erika Roux geplaatst kan worden. Door middel van een reeks vignetten, geënt op de filmische stijlfiguren van het westerngenre, presenteerden Mata Dupont en Roux een reeks morele verhalen over een ecologisch kwetsbaar land dat te maken heeft met complexe problemen, zoals klimaatverandering, zeespiegelstijging, overstromingen en droogte, afbrokkelende infrastructuur, een stikstofcrisis, en de daaruit voortvloeiende maatschappelijke polarisatie en politiek (wan)beheer. Aan de hand van een tragikomische vertelling legde de filminstallatie LOWLAND MELODIES, A POLDER WESTERN bij RADIUS verbanden tussen verschillende scènes en personages—menselijk en meer-dan-menselijk—die zich elk op hun eigen manier proberen te verhouden tot de veranderingen in territorium, leefomgeving en gemeenschap in het Nederlandse cultureel en politiek geconstrueerde landschap.

Publieksprogramma:

ø 25.08.2024 Panelgesprek met Ambassade van de Noordzee, Pilar Mata Dupont & Erika Roux, en Tjessie Riemersma — HYDRARCHY: WATERY POWER RELATIONS BETWEEN THE DUTCH POLDER AND THE NORTH SEA

Samengesteld door Niekolaas Johannes Lekkerkerk, met assistentie van Sergi Pera Rusca.

De tentoonstelling PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTERN is tot stand gekomen met aanvullende ondersteuning vanuit het Mondriaan Fonds en l'Institut français NL.

VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP, JOPPE VENEMA,
EDITH VAN LECKWIJK (ACHTERGROND)
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

As it echoes the waves

PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTERN
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT

Solotentoonstelling

14 september 2024 — 23 februari 2025

Deelnemende kunstenaars:

Femke Herregraven

Femke Herregraven houdt zich al meer dan tien jaar bezig met onderzoek naar door financiële technologieën en infrastructuren gecreëerde materiële grondslagen, geografieën en waardesystemen. Haar onderzoek is met name gericht op het effect dat abstracte waardesystemen hebben op landschappen, ecosystemen, geschiedschrijving en individuele levens, en vormt zo het uitgangspunt voor speculatieve personages, verhalen, objecten, sculpturen, geluidswerken en mixed-media-installaties. In een gefinancialiseerde wereld wordt taal in toenemende mate gekarakteriseerd door de geschiktheid ervan voor economische uitwisseling. Hoe voorbij te gaan aan een taalgebruik dat steeds informatiever en transactioneler wordt onder invloed van de zeer wijdverbreide en dominante financiële systemen? Hoe kunnen ademhaling, vocalisatie en ruis weerstand bieden aan de grammatica van het kapitalisme en haar monopoliepositie op de toekomst? Tijdens een live vocalisatie-experiment onderzocht Herregraven in de tentoonstelling DIALECT naar mogelijke strategieën voor het heractiveren van de verbeeldingskracht van de taal. Hiermee bood ze tegenwicht aan de semantiek van het kapitaal en de aanspraak die de financiële sector maakt op de toekomst. Femke Herregraven transformeerde RADIUS tot een plek waar taal in een wederkerige relatie met de omringende ecologie bestond, waarbij er een eigen dialect werd gevormd. Ter bevordering van semiotische zelfbeschikking als wapen tegen een steeds onzekerder toekomstbeeld, benadrukt DIALECT dat taal verankerd is in de ecologie en mobiliseert het polyfone potentieel in de hoop vorm te kunnen geven aan een toekomst voorbij het kapitalisme.

Publieksprogramma:

ø 02.11.2024 Kunstenaarsgesprek: Femke Herregraven met Rachael Rakes

Samengesteld door Niekolaas Johannes Lekkerkerk, met assistentie van Sergi Pera Rusca.

De tentoonstelling FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT is tot stand gekomen met aanvullende ondersteuning vanuit FONDS21, het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Mondriaan Fonds.

FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT
Foto: Gunnar Meier, © Stichting RADIUS CCA

PARADOXES OF PLENTY

DE GRENZEN AAN GROEI Hoofdstuk 3

Een Discursief Publieksprogramma over Klimaatverandering, Klassenstrijd en Verlangen
8 december 2024 — 23 februari 2025

We sloten het jaarprogramma af met het discursieve publieksprogramma PARADOXES OF PLENTY. Daarin stond de vraag centraal of er alternatieven denkbaar zijn voor het kapitalisme als economisch systeem, dat structurele ongelijkheid in de hand werkt en doelmatig kapitaliseert op het idee van verlangen als een niet te bevredigen tekort. Hoe zorg je ervoor dat welvarende mensen een maatschappelijke en politieke boodschap—van schaarste en (zelf)opgelegde matigheid—ter harte nemen die ze onwelgevallig is, terwijl het merendeel van de wereldbevolking tegelijkertijd alleen maar kan dromen van het hebben van een grotere CO2-voetafdruk? Aan de hand van een reeks panels, gespreksavonden, gedeelde maaltijden en kunstenaarspresentaties onderzochten de deelnemers in het programma PARADOXES OF PLENTY deze complexe maatschappelijke vraagbaak, met een kritische houding ten opzichte van de status quo, consumentenactivisme, en presenteerden een reeks voorstellen rond systemische verandering en verlangen als een vorm van overvloed.

Publieksprogramma:

ø 08.12.2024 MAARTEN BEL: WENSWERKEN

ø 19.12.2024 RADIUS MENSA: GEZOND VOEDSEL ALS BASISVOORZIENING met Public Food

ø 23.01.2025 RADIUS MENSA: VERBOD OP FOSSIELE RECLAME met Reclame Fossielvrij

ø 23.01.2025 Lezing Matthew T. Huber — KLIMAATVERANDERING ALS KLASSENOORLOG: HET TOT STAND BRENGEN VAN SOCIALISME OP EEN OPWARMENDE PLANEET

ø 30.01.2025 WIE IS ER SCHULDIG? Panelgesprek met Sumeyra Arslan, Savriël Dillingh en Winne van Woerden

ø 13.02.2025 UPGRADEN OF STERVEN? Panelgesprek met Murat Arsel, Harriët Bergman en Jona de Jong

ø 20.02.2025 RADIUS MENSA: ALLEDAAGS ACTIVISME met Christopher F. Julien

ø 23.02.2025 SOLIDARITY ACROSS DIFFERENCES: OP WEG NAAR EEN PLANETAIRE ECOLOGISCHE ARBEIDERSKLASSE — Panelgesprek met Iliada Charalambous, Chihiro Geuzebroek en Shivant Jhagroe

Samengesteld door Niekolaas Johannes Lekkerkerk, met bijdragen van Boutaina Hammana, Sergi Pera Rusca en Daan Veerman.

MAARTEN BEL: WENSWERKEN als onderdeel van PARADOXES OF PLENTY
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

Lezing Matthew T. Huber, 23 januari 2025
Foto: Niekolaas Johannes Lekkerkerk, © Stichting RADIUS CCA

PUBLICATIONS

WORLDING ECOLOGIES: ART, SCIENCE AND ACTIVISM TOWARDS CLIMATE JUSTICE

Met bijdragen van:

Ursula Biemann, Federica Buetti, Eva Burgering, TJ Demos, Zoënie Liwen Deng, Jeff Diamanti, Lisa Doeland, Taru Elfving, Sami Hammana, Christopher F. Julien, Niekolaas Johannes Lekkerkerk, Michael Marder, Chus Martinéz, Victoria McKenzie, Margarida Mendes, Vincent Normand, Filipa Ramos, Jessica Ullrich.

Hoe kunnen kunst, wetenschap en institutionele praktijken de negatieve gevolgen van klimaatverandering en ecologische ineenstorting tegengaan? Hoe kunnen deze praktijken en ideeën systemische verandering bevorderen? *Worlding Ecologies* dient als een bloemlezing van voorbeelden en een eigenzinnig navigatie-instrument. Achttien auteurs verkennen deze vragen vanuit hun verschillende achtergronden—als wetenschappers, kunstenaars, filosofen, activisten, theoretici en curatoren—en benaderen op rigoureuze wijze urgente ecologische uitdagingen, waaronder de ineenstorting van het klimaat, vervuiling, de teloorgang van biodiversiteit, milieurechten en sociale rechtvaardigheid. Dit boek benadrukt de fundamentele rol van kunst als vehikel en ondersteuningsstructuur voor intersectioneel ecologisch denken. Het boek roept op tot een fundamentele rol voor de kunst om de blauwdrukken te creëren voor regeneratieve en duurzame meer-dan-menselijke werelden en onderzoekt hoe verbeelding, worlding, wetenschappelijke feiten, sociale rechtvaardigheid en klimaatactie daarbij kunnen helpen. Aan de hand van drie secties—*Science and Climate Truth*; *Activism and Climate Justice* en *Social Justice in Institutional Ecosystems*—beweegt *Worlding Ecologies* zich van het opdoen van veldwerk tot het weven van nieuwe wereldbeelden, waarbij kunst wordt verenigd met wetenschap, politiek en ecologie binnen een veld van synthetisch denken en engagement.

Publieksprogramma:

ø 19.10.2024 & 20.10.2024 WORLDING ECOLOGIES SYMPOSIUM

ø Samengesteld door Niekolaas Johannes Lekkerkerk en Eva Burgering.

ø Verschijningsdatum: juli 2024.

ø Ontworpen door Wibke Bramesfeld.

ø Uitgegeven door Valiz, Amsterdam, i.s.m. RADIUS, Centrum voor Hedendaagse Kunst en Ecologie, Delft.

ø Gedrukt door Wilco Art Books, Amersfoort.

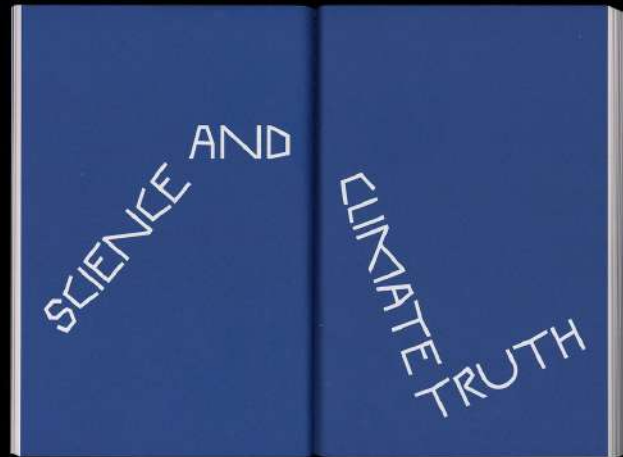
ø Ondersteund door het Mondriaan Fonds, het Gieskes-Strijbis Fonds, het Cultuurfonds, de M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting.

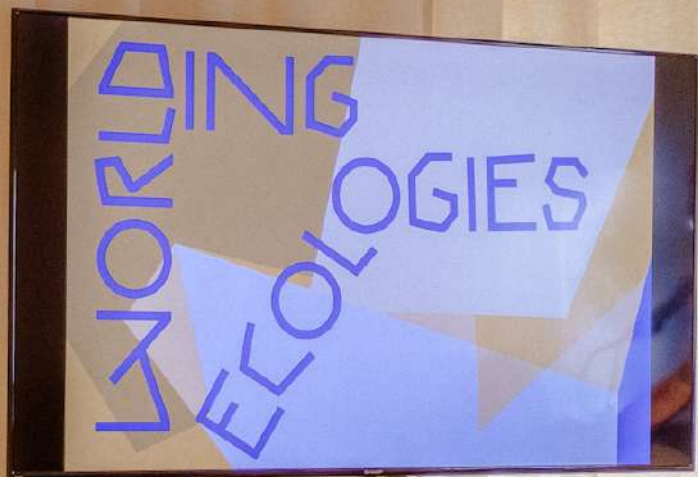
Niekolaas Johannes Lekkerkerk,
Eva Burgering (eds.)

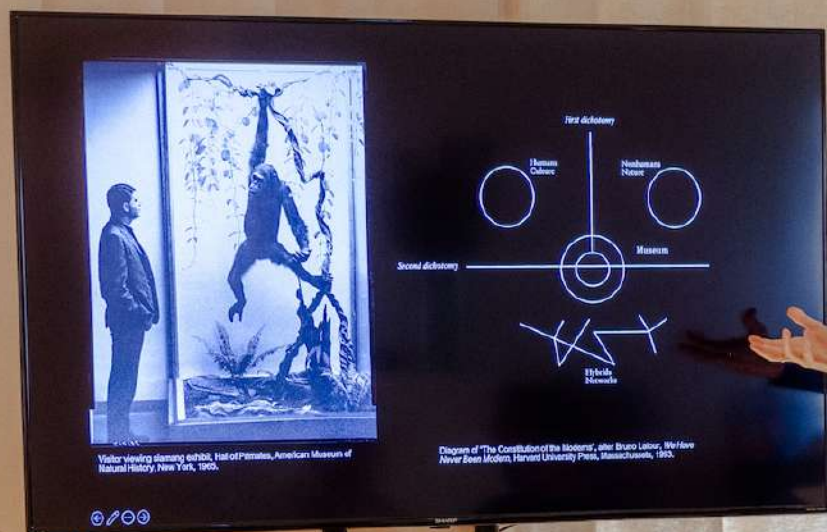
Valiz

WORLD ECOLOGIES

ART, SCIENCE
AND ACTIVISM
TOWARDS
CLIMATE JUSTICE

WORLDING ECOLOGIES Symposium, 19 & 20 oktober 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

WORLDING ECOLOGIES Symposium, 19 & 20 oktober 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

PANEL II

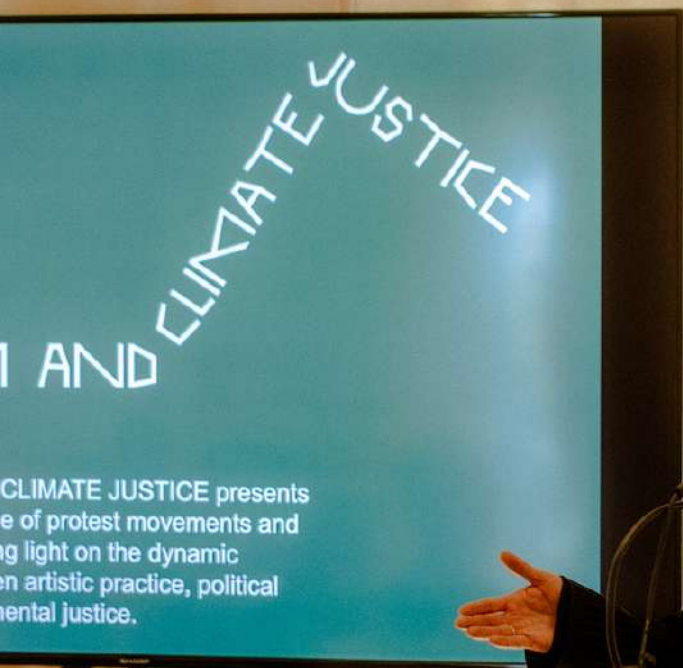
Michael Marder

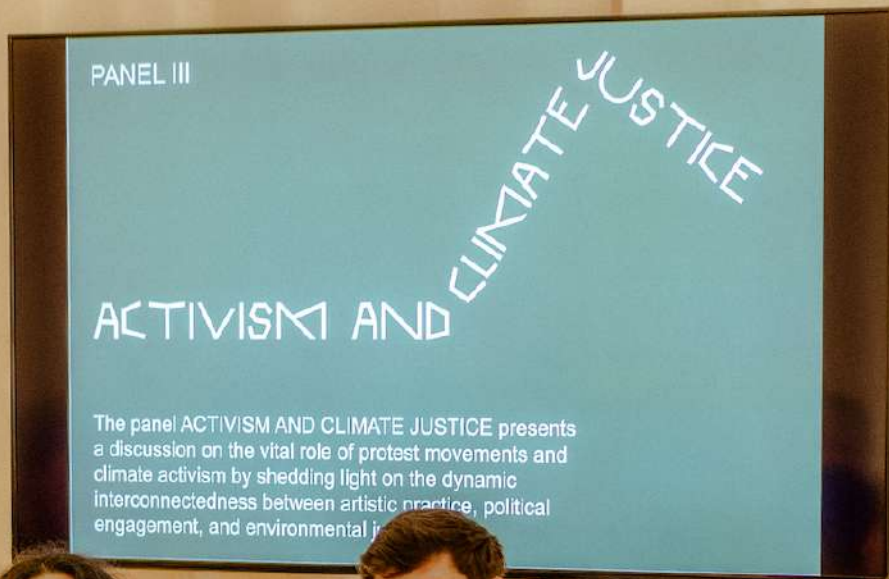

WORLDING ECOLOGIES Symposium, 19 & 20 oktober 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

WORLDING ECOLOGIES Symposium, 19 & 20 oktober 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

WORLDING ECOLOGIES Symposium, 19 & 20 oktober 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

EDUCATIE & ONTWIKKELING VAN TALENT

EDUCATIE & ONTWIKKELING VAN TALENT

De educatieve programma's van RADIUS gaan in op vragen over hoe kunst kan reflecteren op en bijdragen aan ons begrip van hedendaagse sociale, politieke en ecologische kwesties. De samenhangende crises van het kapitalisme, sociale en politieke onrust, milieurampen en technologische transformatie komen terug in verschillende educatieve activiteiten. Door middel van kruispuntdenken behandelt RADIUS de groeiende urgentie van deze samenhangende crises vanuit een intersectionele en ecologische denkwijze.

Voor het primair, het voortgezet en het hoger onderwijs ligt de basis in deze programma's bij *active learning* (actief leren) en *collaboration* (samenwerking), alsmede actieve (kleinschalige) leermethoden aan de hand van casestudies en projectmatig leren. De leerlingen krijgen hedendaagse problemen voorgelegd die zij op een interactieve en reflectieve manier collectief bespreken en analyseren. Hierbij ligt de focus met name op het bewustwordingsproces rond klimaatverandering en ecologisch verval, en wordt vanuit het eerdergenoemde intersectionele blik gekeken naar mogelijke oplossingen en (ver)houdingen.

Met veel tevredenheid blikken wij terug op het educatieprogramma van RADIUS in 2024, waarin we 2.220 educatiebezoekers ontvingen. Door de nauwe samenwerking met DOK heeft RADIUS snel een leidende positie ingenomen wat betreft het aantal bezoeken vanuit de Delftse scholen. Ook in 2025 wordt deze samenwerking met DOK voortgezet door middel van onze bijdrage aan het stimuleren van kunst- en cultuur via het KLIK-programma. Ook zullen we onderdeel zijn van de Rijke Leerdag Delft-West waarmee we verder kunnen werken aan het creëren van gelijke kansen voor talentontwikkeling onder kinderen en jongeren.

Wij streven ernaar om onze doelgroep nog verder te verbreden en voorbij het bestaande onderwijsaanbod te kijken. Als onderdeel van een leven lang leren zullen wij daarom actief contact zoeken met doelgroepen die niet noodzakelijkerwijs aan onderwijsinstellingen zijn verbonden. Deze ambitie is in 2024 in gang gezet met de implementatie van DE CLUB VAN DELFT, een meerjarig intergenerationeel gemeenschapsproject.

In aanvulling op de educatieve programma's werden er in 2024 wekelijks gemiddeld een tweetal groepen vanuit het hoger onderwijs ontvangen bij RADIUS. Dit betrof met name studenten afkomstig van kunstacademies, studenten van technische universiteiten of studenten die een programma volgen op het snijvlak van kunst, wetenschap en ecologie.

BECOMING OTHER

maart – april 2024

In 2024 ontwikkelde RADIUS in samenwerking met kunstenaar en activist bambi van balen en Branco van Gelder van TOOLS FOR ACTION het educatieve programma BECOMING OTHER. Dit interactieve kunsteducatie-project nodigde leerlingen uit om zich in te leven in andere, niet-menselijke levensvormen en zodoende de wereld vanuit een nieuw meer-dan-menselijk perspectief te bekijken. Verbeeldingskracht en empathie vormden de kern van deze ervaring.

Tijdens BECOMING OTHER bezochten leerlingen uit groep 5 en 6 de tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE) onder begeleiding van ervaren kunstdocenten. In de tentoonstellingsruimte namen zij deel aan diverse actieve opdrachten, waarbij thema's als massaconsumptie, klimaatverandering en duurzaamheid op creatieve wijze werden verkend. De leerlingen werden uitgedaagd om na te denken over hun eigen leefomgeving en de rol van de mens binnen een groter ecosysteem. Wat kunnen we leren van andere levensvormen over collectiviteit en samenleven? En hoe kunnen we ons inzetten voor de belangen van de gedeelde leefomgeving?

BECOMING OTHER werd ontwikkeld in samenwerking met DOK-KLIK en werd gerealiseerd dankzij de steun van Het Cultuurfonds, de Gemeente Delft, DOK-KLIK, De Schepper Delft Stichting en Stichting voor Hulp aan Delftse Jongeren.

BUILDING GREEN: PAST, PRESENT, AND FUTURE

maart – april 2024

In samenwerking met de Masteropleiding *Architecture, Science and Building Sciences* van de TU Delft verzorgde RADIUS in het voorjaar van 2024 een mentorschap binnen de cursus BUILDING GREEN: PAST, PRESENT, AND FUTURE. RADIUS-medewerker Sergi Pera Rusca begeleidde vier studententeams bij het ontwikkelen van hun eindproject, geïnspireerd op de destijds bij RADIUS gepresenteerde tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT (ECONOMIE). De studenten onderzochten en reflecteerden op vragen als: Hoe draagt architectuur bij aan de instandhouding van onduurzame waarden? Hoe ziet een postgroei-architectuur eruit? En hoe kan dit bijdragen aan ecologisch bewuste economieën? De projecten vormden een brug tussen academische kennis op het gebied van architectuur en stedenbouw, en het jaarthema van RADIUS rond de relatie tussen ecologie en economie, met bijzondere aandacht voor *degrowth*. Elk project werd gevisualiseerd en uitgewerkt als een mogelijk publieksprogramma.

EINDPROJECTEN

RETHINKING FUTURE CLIMATE SCENARIOS: THE PARADOX OF THE HUNGRY CATERPILLAR

— Olivia Lensen, Kim van Bruggen en Joey Lageschaar

RECIPROCITY RECEIPT

— Frederic de Milliano, Grace Chung, Lala Leung en Miglé Zabeilaïté

RETHINKING SOCIAL HOUSING THROUGH DEGROWTH ARCHITECTURE

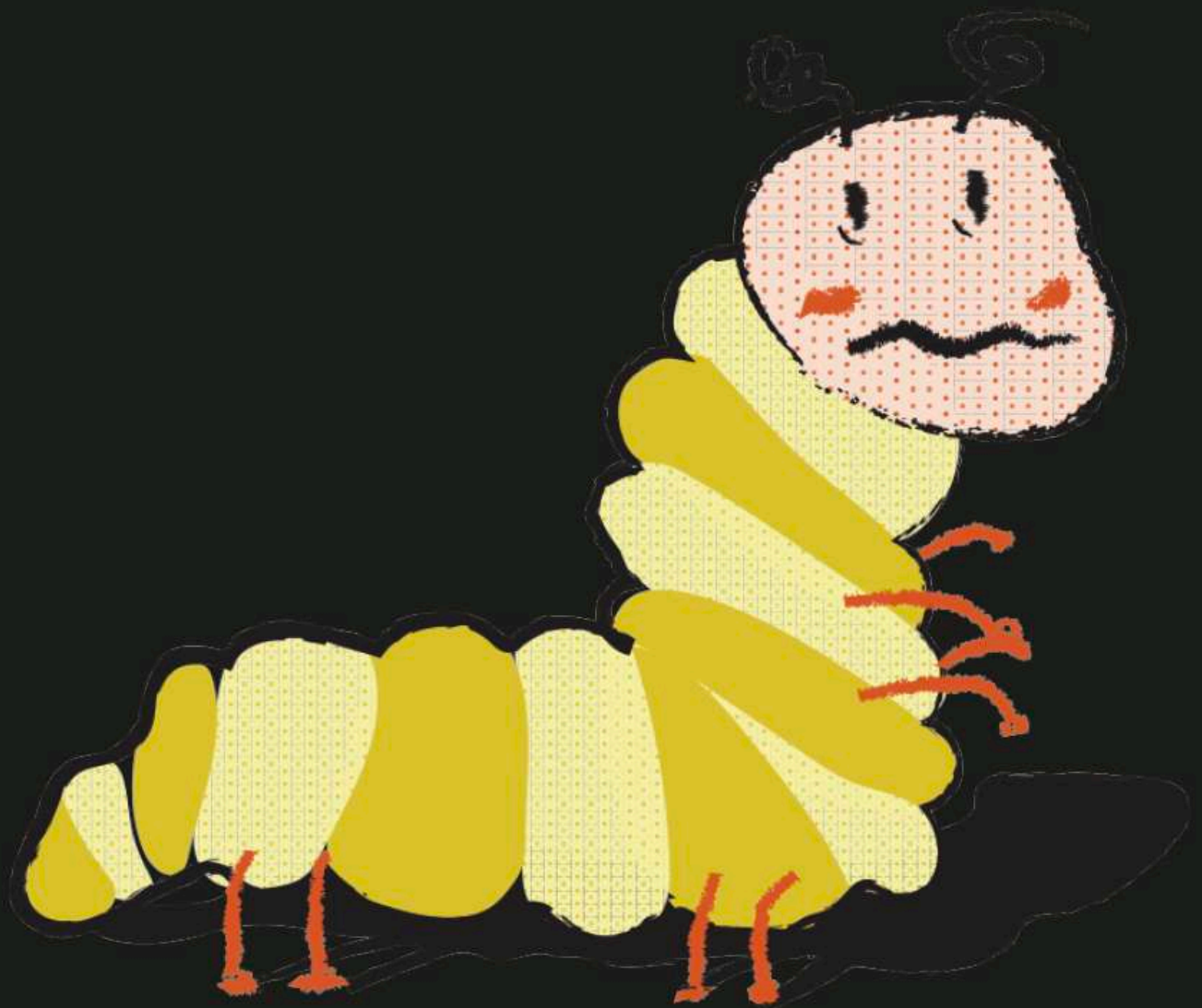
— Renger Heijnen en Tjitske Henstra

SHIFTING PARADIGM: A MANIFEST FOR DEGROWTH ARCHITECTURE

— Adrian Seitz en Sebastian Maier

RE-THINKING FUTURE CLIMATE SCENARIOS

*THE PARADOX OF
THE VERY HUNGRY CATERPILLAR*

Final Booklet
A project between MSc
Architecture Students and
RADIUS CCA

17th of April 2024

 TU Delft

R

CULTUURBARBAREN

oktober 2024 – februari 2025

In het najaar van 2024 organiseerde RADIUS een interactieve speurtocht speciaal voor kinderen van negen tot en met twaalf jaar. Deze activiteit nodigde jonge bezoekers uit om het kunstcentrum op een speelse en toegankelijke manier te verkennen. Tijdens deze ondergrondse speurtocht maakten de kinderen kennis met de kunstwerken van Femke Herregraven, begeleid door een kleurrijk doe-boekje met illustraties van ZELOOT. Aan de hand van opdrachten verkenden ze thema's als natuur, klimaat en onze relatie met de leefomgeving. Het boekje zorgde voor laagdrempelige verdieping en een meeslepende en leerzame ervaring in de bijzondere tentoonstellingsruimte van RADIUS.

De activiteit vond plaats tijdens het Kinderfestival Cultuurbarbaren en werd ontwikkeld door Projectleider Educatie Boutaina Hammana. Kinderen konden gratis deelnemen tijdens de festivalweek van 26 oktober tot en met 3 november 2024, waarna de speurtocht beschikbaar bleef als vast onderdeel van het publieksprogramma tot en met februari 2025.

LOKALE GEMEENSCHAPSVORMING

Opening MAARTEN BEL: WENSWERKEN, 8 december 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

DE CLUB VAN DELFT

INLEIDING

In 2024 presenteerde RADIUS het programma DE GRENZEN AAN GROEI, waarin de relatie tussen economie en ecologie centraal staat. Vanuit de urgentie van klimaatverandering en ecologisch verval, stelde dit programma kritische vragen bij het dominante kapitalistische systeem en de sociale en ecologische ongelijkheid die daaruit voortvloeit. Het programma liet zien hoe kunstenaars en andere betrokkenen via hun verbeeldingskracht en voorstellen voor alternatieve toekomsten kunnen bijdragen aan nieuwe vormen van samenleven—gebaseerd op solidariteit, duurzaamheid en welzijn voor mens én meer-dan-menselijke levensvormen. Als lokaal en activerend onderdeel van dit programma ontwikkelde RADIUS DE CLUB VAN DELFT: een meerjarig educatief gemeenschapsproject in Delft West, geïnspireerd op het rapport *De Grenzen aan Groei* van De Club van Rome (1972). DE CLUB VAN DELFT brengt jongeren, kunstenaars en bewoners samen om klimaatverandering te koppelen aan sociale ongelijkheid, en werkt via kunst, social design en co-creatie aan klimaatrechtvaardigheid op wijkniveau. Daarbij wordt specifiek aandacht besteed aan hoe de effecten van klimaatbeleid ongelijk verdeeld zijn, ook binnen een stad als Delft. Met dit initiatief wil RADIUS bijdragen aan structurele maatschappelijke verandering door het bieden van handelingsperspectief en het stimuleren van collectieve betrokkenheid. DE CLUB VAN DELFT wordt gepositioneerd als een satellietproject van RADIUS, waarbij langdurige aanwezigheid en samenwerking in de wijk centraal staan. Het project markeert een belangrijke stap in de ontwikkeling van RADIUS als centrum voor kunst en ecologie, met een groeiende inzet op maatschappelijke impact en lokale verankering.

UITVOERING

DE CLUB VAN DELFT krijgt in 2024 en 2025 vorm aan de hand van een vijftal actiegroepen. In deze actiegroepen komen onderwerpen aan bod zoals armoede, voedselzekerheid, duurzaam ondernemen, stedelijke toekomst en klimaatrouw. Het hoofddoel is om klimaatverandering te verbinden aan sociaaleconomische ongelijkheid en via kunst, social design en co-creatie de sociale cohesie en bestaanszekerheid te versterken. Elke actiegroep richt zich op specifieke thema's en uitdagingen binnen DE CLUB VAN DELFT, waardoor er ruimte is voor maatwerk en diepgaande betrokkenheid bij verschillende onderwerpen. Door de gestructureerde aanpak van actiegroepen wordt het mogelijk om efficiënt en effectief te werken aan de doelstellingen van het project, met ruimte voor flexibiliteit en creativiteit. De vijf actiegroepen manifesteren zich op verschillende plekken in Delft-West en zullen hun krachten verenigen voor DE CLUB VAN DELFT met als belangrijkste doel ervoor te zorgen dat lokale bewoners een eerlijke kans hebben om klimaatoplossingen die voor hen werken, te creëren.

MAARTEN BEL: WENSWERKEN

Binnen het educatieve en maatschappelijke programma DE CLUB VAN DELFT werd eind 2024 de eerste actiegroep gestart onder de titel WENSWERKEN, welke tevens ook het startschot vormde voor DE CLUB VAN DELFT. In samenwerking met kunstenaar Maarten Bel en kunstcentrum RADIUS werd een verbindend kunstproject opgezet dat financiële solidariteit en verbeelding op unieke wijze combineert.

Voor WENSWERKEN verzamelde Maarten Bel wensen van bewoners uit de Delftse wijken Voorhof en Buitenhof—families en individuen die vaak met beperkte financiële middelen moeten rondkomen. Deze wensen konden uiteenlopen van een verjaardagstaart tot een kinderfiets, of een dagje uit met het gezin. Bel vertaalde deze persoonlijke wensen naar humoristische, ontwapenende tekeningen, die vervolgens werden tentoongesteld en verkocht in het kader van het publieksprogramma PARADOXES OF PLENTY bij RADIUS. De opbrengst van elk verkocht kunstwerk werd één-op-één ingezet om de betreffende wens daadwerkelijk te realiseren. De kunstenaar bracht het gewenste voorwerp vervolgens persoonlijk langs bij de betreffende buurtbewoner. Met dit project werd op speelse en tastbare wijze stilgestaan bij vragen rond ongelijkheid, verlangen en solidariteit. Centraal stond de vraag: hoe kunnen we nieuwe vormen van waardecreatie en zorg voor elkaar ontwikkelen binnen een samenleving waarin economische systemen en persoonlijk gewin vaak de boventoon voeren?

Het inzamelen van de wensen vond plaats op verschillende locaties in Delft-West, in samenwerking met lokale organisaties die van onschatbare waarde en essentieel waren voor het bereiken van de doelgroep. Deze organisaties, waaronder Stichting Stunt, DOK Voorhof, Jessehof, WIJcafé, KopieKoffie en WijWest Dichtbij, spelen een belangwekkende rol in de gemeenschap. Ze hebben het vertrouwen van bewoners opgebouwd en bieden een veilige en vertrouwde omgeving waar mensen zich gehoord en begrepen voelen. Dankzij hun steun konden we bewoners op een laagdrempelige en respectvolle manier benaderen, ondanks dat het onderwerp—financiële ongelijkheid en armoede—gevoelig en vaak moeilijk bespreekbaar is. Doordat gesprekken plaatsvonden op bekende plekken, waar bewoners zich al thuis voelden, ontstond de ruimte voor openheid. Juist daar kwamen mensen naar voren die hun ervaringen wilden delen en actief deelnamen aan het project.

De betrokkenheid van bewoners en bezoekers leidde tot betekenisvolle ontmoetingen en concrete hulp, waarbij kunst fungeerde als middel voor sociale verbinding en actie. Dankzij deze betrokkenheid van bewoners zijn er negentien *wenswerken* ontstaan. Hiervan zijn er twaalf verkocht, wat niet alleen een tastbaar resultaat is, maar ook betekent dat twaalf wensen daadwerkelijk in vervulling zijn gegaan, mede mogelijk gemaakt door de steun van de Delftse gemeenschap.

VOORUITBLIK 2025

RECLAIMING THE BLOCK

april – juni 2025

In het voorjaar van 2025 gaat de tweede actiegroep binnen het gemeenschapsproject DE CLUB VAN DELFT van start: RECLAIMING THE BLOCK. In samenwerking met ontwerpstudio THE NITESHOP | CONCRETE BLOSSOM zullen jongeren uit Delft West (Voorhof en Buitenhof) werken aan een toekomstgerichte herinrichting van hun directe leefomgeving. Centraal in dit traject staat de vraag hoe de publieke ruimte recht kan doen aan sociale rechtvaardigheid, klimaatrechtvaardigheid én lokale identiteit. RECLAIMING THE BLOCK richt zich op jongeren tussen de dertien en twintig jaar en vertrekt vanuit hun perspectieven op en ervaringen met hun buurt. In een reeks van workshops en bijeenkomsten verkennen zij, samen met ontwerpers en beleidsmakers, hoe buurtpleinen en andere publieke ruimten kunnen worden getransformeerd tot sociale, veilige en duurzame plekken—ontworpen vóór en dóór bewoners. Door het samenbrengen van lokale kennis, persoonlijke verhalen en creatieve maakprocessen ontstaat er ruimte voor een alternatieve, meer inclusieve ontwerpcultuur.

SWEET—SWEAT

april – september 2025

In het voorjaar van 2025 start de derde actiegroep, waarbij een regeneratief voedselbos zal worden aangelegd. Het project richt zich op voedselzekerheid, gemeenschapsvorming en ecologische veerkracht in Delft-West. Uitgangspunt is een onderzoek naar de manieren waarop we ons kunnen aanpassen aan een veranderend, natter en zouter landschap door klimaatverandering. Jongeren en bewoners uit de wijk werken mee aan de aanleg en onderhoud van het voedselbos, dat fungeert als lokale voedselbron én ontmoetingsplek. In de lente en zomer vinden er diverse activiteiten plaats, zoals workshops over tuinieren en composteren, oogstfeesten en kookworkshops.

ENERGY RACE

september – oktober 2025

In september 2025 gaat de vierde actiegroep van start: ENERGY RACE. Tien basisschoolklassen in Delft-West gaan vier weken lang aan de slag met energiebesparing, in een spannende competitie. Na een interactieve gastles over energiebronnen en -verbruik voeren leerlingen uit groep 6, 7 en 8 acties uit om energie te besparen—thuis, op school en in de buurt. Ze verzamelen punten door energietips te verspreiden, energieadvies te promoten, media te benaderen én zelf duurzame maatregelen te nemen. De klas met de meeste punten wint een mooie prijs voor de hele klas. De ENERGY RACE combineert educatie, ondernemerschap en duurzaamheid en maakt deel uit van de Rijke

Leerdag, een programma vanuit DOK gericht op het vergroten van gelijke kansen in de wijk Tanthof. Door kinderen op een speelse én serieuze manier te betrekken bij de energietransitie, wordt hun bewustzijn vergroot én krijgen ze het vertrouwen dat zij zelf het verschil kunnen maken.

KLIMAATBURGERBERAAD

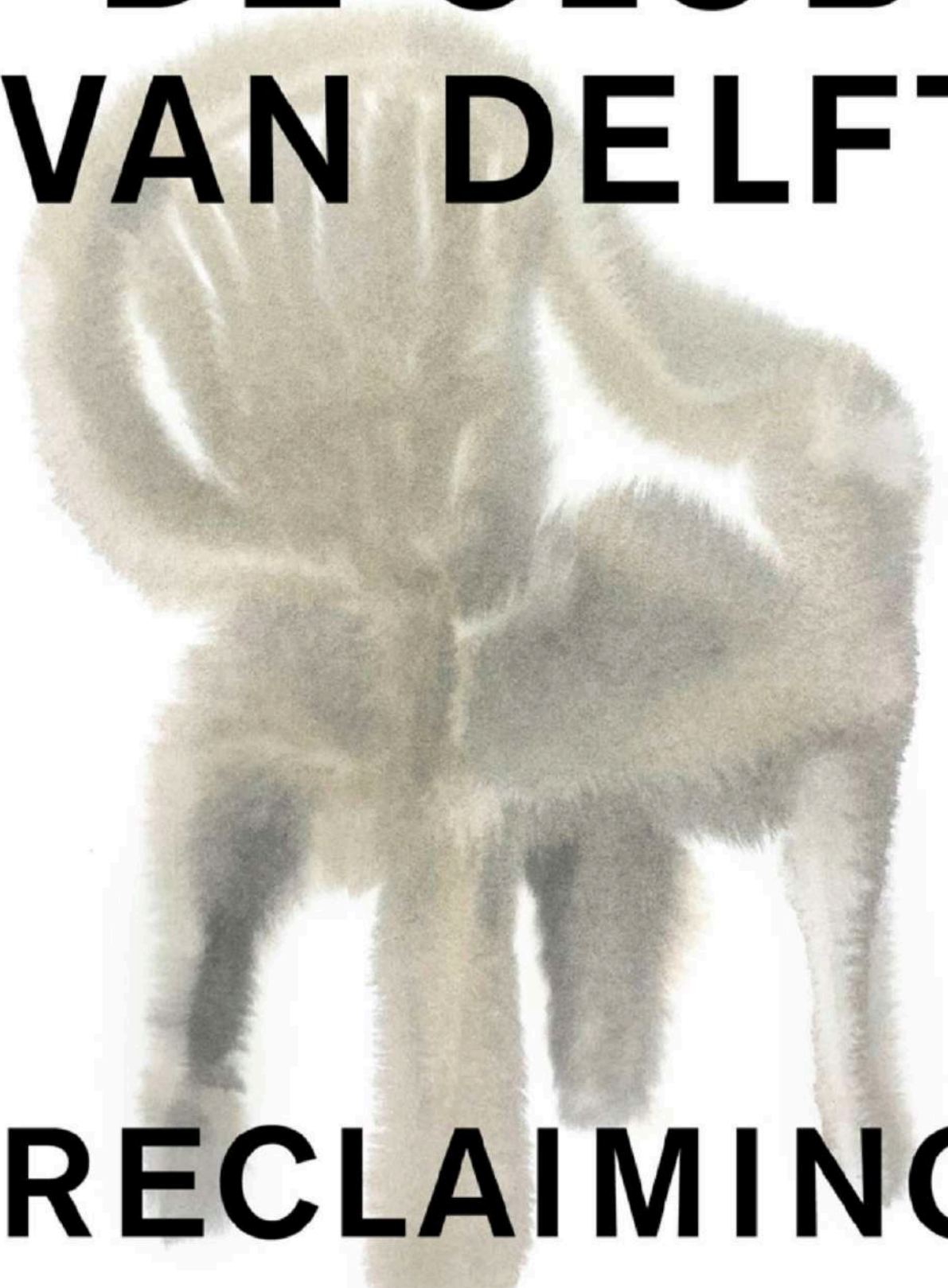
november – december 2025

In het najaar van 2025 ontwikkelt DE CLUB VAN DELFT een lokaal klimaatburgerberaad in Delft-West. Jongeren en ouderen gaan met elkaar in gesprek over klimaatrechtvaardigheid, geïnspireerd door het rapport *De Grenzen aan Groei* (1972) van de Club van Rome. In een reeks bijeenkomsten delen generaties hun inzichten, protestervaringen en ideeën voor een duurzame toekomst. Deze uitwisseling mondt uit in een gezamenlijk rapport met aanbevelingen, dat wordt aangeboden aan de Delftse Gemeenteraad. Doel van deze actiegroep is het omzetten van klimaat(on)macht in gedeelde kennis en concrete acties, met oog voor de kracht van intergenerationele samenwerking.

Onderstaande illustraties: Rop van Mierlo

DE CLUB VAN DELFT

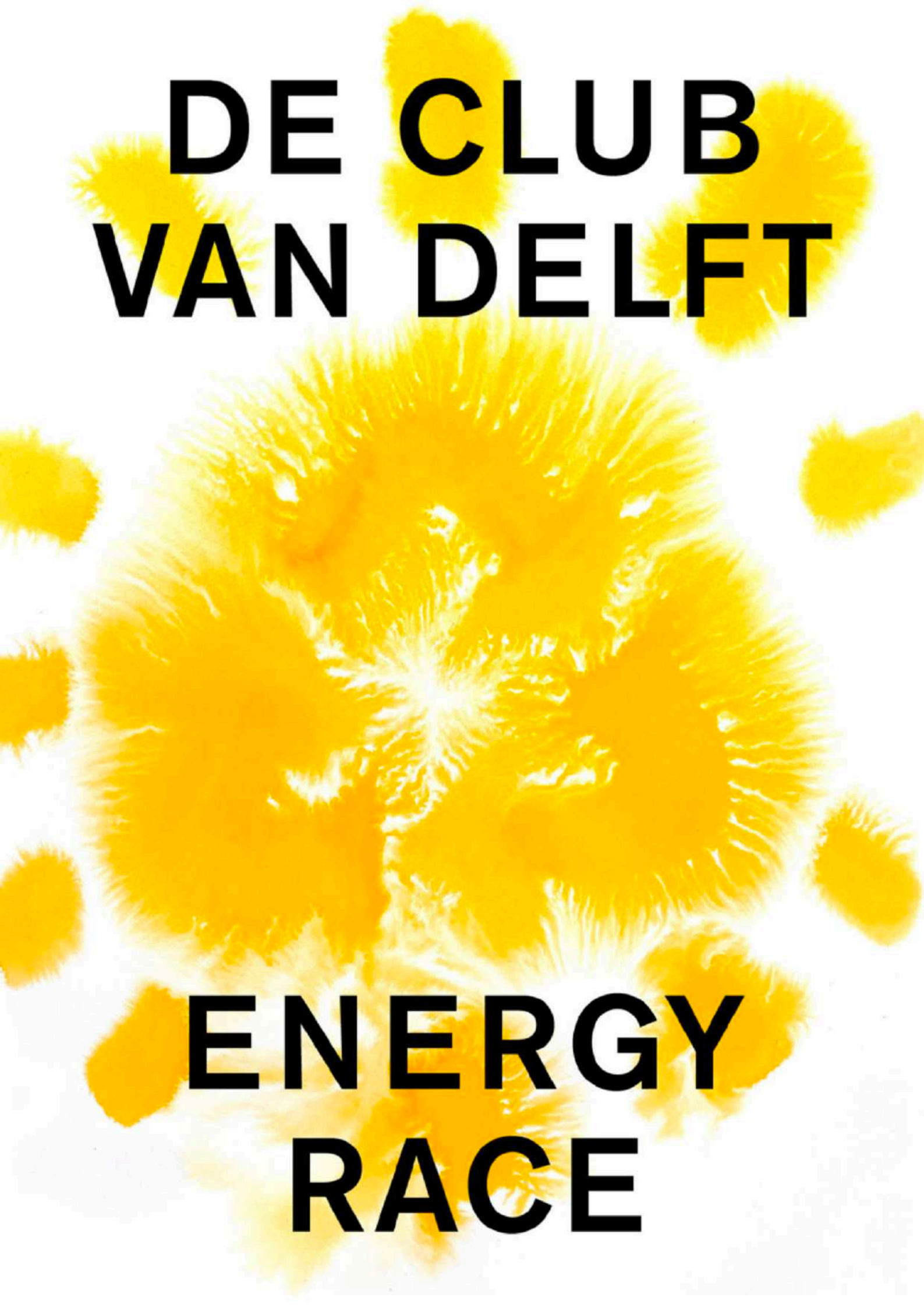

**RECLAIMING
THE BLOCK**

DE CLUB VAN DELFT

An abstract watercolor background featuring various colors including green, red, yellow, and blue, with soft, blended edges and some darker, more saturated areas.

SWEET
SWEAT

**DE CLUB
VAN DELFT**

**ENERGY
RACE**

RADIUS MENSA

Vanaf december 2024 is er bij RADIUS een nieuwe programmalijn geïntroduceerd als onderdeel van het publieke programma: de RADIUS MENSA. Dit is een reeks van maandelijks terugkerende gespreksavonden waarbij RADIUS iedere laatste donderdag van de maand een veganistische maaltijd verzorgt en een spreker of initiatief uitnodigt voor een avond in het teken van één onderwerp gerelateerd aan klimaatverandering en hun lokale, persoonlijke aanpak daarvan. Van alledaags activisme tot klimaatdepressie, van de psychologische impact van klimaatrapporten tot het belang van burgerinitiatieven en -beraden: allerlei onderwerpen komen aan bod.

De ontwikkeling van deze nieuwe programmalijn komt voort uit meerdere behoeftes die wij bespeurden bij bezoekers van RADIUS. Aan de ene kant was er de behoefte om podium te bieden aan informele gesprekken over onderwerpen gerelateerd aan klimaatverandering. Nu dat er steeds meer aandacht voor klimaatverandering komt, ontstaat er langzaam ook een groeiende groep onderwerpen en initiatieven die ingaan op specifieke aspecten en gevolgen van klimaatverandering, waarbij er gelijktijdig ook een geheel nieuw lexicon ontstaat. Door de ruimte te bieden om iedere keer op één van deze onderwerpen in te gaan in een groepsgesprek onder het genot van een maaltijd, raken mensen bekend met de terminologie en het lexicon omtrent klimaatverandering.

Daarnaast was er vanuit RADIUS de behoefte om samenwerkingen aan te gaan met initiatieven en groeperingen die zich niet per se in het culturele veld bevinden, maar wel onderdeel zijn van de grotere beweging die streeft naar klimaatrechtvaardigheid. Door hen uit te nodigen om spreker te zijn tijdens een van de MENSA's worden zij onderdeel van het grotere netwerk van RADIUS, en komen de bezoekers van RADIUS met hen in contact. RADIUS streeft in die zin met de mensa actief naar het aanleggen van verbindingen tussen kunst en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen. Aangezien deze initiatieven en sprekers vaak activistisch van aard zijn, bieden zij de bezoekers van de MENSA daarmee tegelijkertijd ook handelingsperspectief. Vrij naar de woorden van Christopher F. Julien, juist doordat klimaatverandering en de gevolgen ervan zich overal manifesteren, is er ook overal de mogelijkheid om deze tegen te gaan en ontstaat er daarmee overal handelingsperspectief wat kan helpen om het gevoel van machteloosheid tegen te gaan ten opzichte van de vaak overrompelende effecten van klimaatverandering.

Ten slotte wilden we met dit vaste format een laagdrempelige vorm introduceren die een plek biedt aan de gemeenschap die vormt rondom RADIUS, om elkaar zodoende beter te leren kennen en met elkaar in gesprek te gaan. Gedurende de jaren dat RADIUS bestaat

is er een vaste schare van bezoekers ontstaan, die geregeld de tentoonstellingen en evenementen bezoekt en daarmee blijk geeft van vergelijkbare interesses. In het kader van gemeenschapsvorming zien wij de RADIUS MENSA dan ook als een plek en doorlopend evenement waarbij zij elkaar kunnen leren kennen en met elkaar in gesprek kunnen gaan om kennis en perspectieven uit te wisselen, en zich onderdeel te voelen van een grotere collectieve beweging die RADIUS voorstaat.

AGENDA 2024–2025

RADIUS MENSA: GEZOND VOEDSEL ALS
BASISVOORZIENING met PUBLIC FOOD
19 december 2024

RADIUS MENSA: VERBOD OP FOSSIELE RECLAME met
RECLAME FOSSIELVRIJ
23 januari 2025

RADIUS MENSA: ALLEDAAGS ACTIVISME met Christopher F.
Julien
20 februari 2025

RADIUS MENSA

R

A MONTHLY SERIES OF CONVERSATION DINNERS

COMMUNICATIE

Opening tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE), 24 februari 2024
Foto: Ira Grünberger, © Stichting RADIUS CCA

COMMUNICATIE

INLEIDING, DOELGROEPEN EN PUBLIEKSBEREIK

2024 markeerde het derde programmajaar van kunstcentrum RADIUS, waarbij we onze communicatiestrategie uitbreidden en diversifieerden, om een breder bereik aan meer diverse bezoekers aan te spreken. We blikken wat betreft communicatie terug op een succesvol jaar, zowel qua publieke receptie als persvermeldingen. We ontvingen meer dan 12.273 bezoekers (een toename van 2.500 bezoekers ten opzichte van 2023), en er verschenen artikelen en lovende recensies in onder meer NRC, De Volkskrant, Down to Earth Magazine, 8 Weekly, Vrij Nederland, De Groene Amsterdammer, Trouw, Delft op Zondag en Omroep Delft. Daarnaast groeide het bereik van de sociale media gestaag, van bijvoorbeeld 5.000 volgers naar meer dan 7.750 volgers op Instagram.

RADIUS trekt onverminderd een breed en geïnteresseerd publiek van kunst- en cultuurliefhebbers, met specifieke interesse in hedendaagse beeldende kunst op het snijvlak van klimaat, ecologie en wetenschap. Het merendeel van het publiek baart zich zorgen over het klimaat, de negatieve impact van klimaatverandering, de teloorgang van biodiversiteit en ecologisch verval en bezoekt RADIUS om zowel meer bewust als geïnformeerd te worden over urgente en actuele klimaatkwesties. Het publiek van RADIUS overstijgt de achterban van Nederlandse kunstprofessionals en kent demografisch een zeer gemêleerde opmaak: van bewoners uit Delft (met name studenten, volwassenen en senioren), bewoners uit de Randstad (met name jongeren, waaronder (kunstacademie)studenten, volwassenen en senioren), landelijke kunst-, cultuur- en natuurliefhebbers en internationale bezoekers die beide met name aangetrokken worden door het vernieuwende en spraakmakende programma en de brede vertegenwoordiging van internationale kunstenaars. Naast dit breder geïntereerde, meer algemene publiek heeft RADIUS een groot bereik onder een meer gespecialiseerde publieksgroep van kunstprofessionals en wetenschappers. Zij zijn als kunstenaar, curator, wetenschapper, theoreticus of criticus nauw betrokken bij de hedendaagse kunst, een wetenschappelijke discipline, of volgen een beroepsopleiding in die richting.

Opening tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE), 24 februari 2024
Foto: Ira Grünberger, © Stichting RADIUS CCA

Opening tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE), 24 februari 2024
Foto: Ira Grünberger, © Stichting RADIUS CCA

COMMUNICATIE

COMMUNICATIEMIDDELEN

COMMUNICATIEMIDDELEN

Het publiek van RADIUS wordt doorlopend geïnformeerd en op de hoogte gehouden van ons tentoonstellings-, educatie- en publieksprogramma via de volgende kanalen:

DIGITALE NIEUWSBRIEVEN

We verzenden regelmatig digitale nieuwsbrieven over (aanstaande) programma's en evenementen, die steeds zowel Nederlands- als Engelstalig verzonden worden aan binnenlandse en buitenlandse abonnees. Momenteel zijn er meer dan 7.980 geïnteresseerden die zich aan hebben aangemeld voor de RADIUS nieuwsbrief.

WEBSITE

De website van RADIUS dient niet uitsluitend als platform voor informatie en achtergronden bij het actuele programma. Daarnaast fungeert de website als online archief van alle tentoonstellingen, evenementen en samenwerkingen van RADIUS. Alle informatie wordt op de website tweetalig (in het Nederlands en het Engels) aangeboden.

Gedurende 2024 is de website van RADIUS herzien, om de toegankelijkheid te verbeteren. Zo is het makkelijker geworden om de taal te wijzigen, is er een pagina toegevoegd waar alle door RADIUS uitgegeven publicaties te vinden zijn, en is de website uitgebreid met een webshop, steun en donatie-pagina. Via de webshop worden de publicaties die RADIUS uitgeeft verkocht, en is het verder mogelijk om merchandise en lidmaatschappen aan te schaffen.

SOCIALE MEDIA

Sociale media vormen een belangrijk onderdeel van de communicatie van RADIUS bij het genereren van engagement bij onze programma's. Hiervoor zijn wij actief op Instagram, LinkedIn en Mastodon, waarbij de focus en nadruk momenteel ligt op communicatie via ons Instagramkanaal. We zetten Instagram met name in om tentoonstellingen en lezingen aan te kondigen, om werken uit de tentoonstelling uit te lichten, literatuur te delen en belangwekkende maatschappelijke ontwikkelingen rond kunst en klimaat te agenderen bij een breder landelijk en internationaal publiek. Momenteel heeft RADIUS op Instagram meer dan 7.750 volgers, een toename van 2.250 ten opzichte van 2023. LinkedIn gebruiken wij om professionele contacten te leggen met (wetenschappelijke) instellingen, waarbij het aantal volgers verdubbeld is naar meer dan 500.

In het licht van de recente ontwikkelingen omtrent Meta en X, en de toenemende minachting voor de privacy van gebruikers, en het gebrek aan factchecking op de platforms die zij bestieren, hebben wij besloten om onze aanwezigheid geleidelijk te verleggen naar andere, open-source platforms die niet in handen zijn van Big Tech. Daartoe zijn wij nu actiever op LinkedIn en zijn wij ook zichtbaar op Mastodon. Verder onderzoeken we de mogelijkheid om ook nog op andere platforms zoals BlueSky en Pixelfed zichtbaar te zijn.

ADVERTENTIES

We spreken gericht bepaald publiek aan door middel van advertenties in kranten, tijdschriften en op websites. We adverteren bij iedere tentoonstelling paginabreed in tijdschrift Metropolis M, waardoor een meer ingevoerd publiek geattendeerd wordt op de lopende en aankomende tentoonstelling(en). Daarnaast bereiken we een meer lokaal publiek door maandelijks in de lokale krant Delft op Zondag te adverteren. Verder wordt er bij iedere tentoonstelling ook nog in maatschappijkritische landelijke tijdschriften geadverteerd, waaronder De Groene Amsterdammer.

DRUKWERK

Bij iedere tentoonstelling brengen wij een tweetalige (in het Nederlands en het Engels) brochure uit ter toelichting bij de tentoonstelling, de kunstwerken en het jaarprogramma. Deze brochures dienen zowel als handleiding ter plekke en als naslagwerk achteraf.

COMMUNICATIE

PERS, INTERNATIONALE BETREKKINGEN EN SAMENWERKINGEN

PERS

Wij zijn zeer verheugd dat de Nederlandse nationale pers wederom de tentoonstellingen alsook het publieksprogramma van RADIUS heeft opgepikt en besproken. Gedurende het verslagjaar besteedde de nationale pers ruimschoots aandacht aan RADIUS, met regelmatig terugkerende tentoonstellingsrecensies, beschouwingen, profielen, thema-artikelen en vermeldingen over het instituut in NRC, De Volkskrant en Trouw. In 2024 publiceerden achtereenvolgens Metropolis M, de Groene Amsterdammer, 8WEEKLY, Down to Earth Magazine en Vrij Nederland over onze activiteiten. Op lokaal niveau publiceerden Delft op Zondag en Omroep Delft meermaals artikelen over onze organisatie en het programma.

SAMENWERKINGEN

Om het programma verder onder de aandacht te brengen van diverse lokale en landelijke doelgroepen, op verschillende kennisniveaus en vanuit hun specifieke interesses en achtergrond, hebben wij in 2024 wederom samengewerkt met verscheidene andere instellingen, initiatieven en groepen, en zijn we ook verbanden aangegaan met nieuwe instellingen en plekken. Deze samenwerkingen variëren in vorm, van het verzorgen van rondleidingen en gesprekken tot structurele vormen van samenwerking die uitmonden in lokale netwerken, zoals de Klimaatcoalitie.

Gedurende het jaar verwelkomden wij onder andere studenten van de Universiteit Utrecht, Universiteit Leiden, Technische Universiteit Delft, Koninklijke Akademie voor Beeldende Kunsten Den Haag, Willem de Kooning Akademie, Artez University of the Arts en KASK Gent voor locatie- en tentoonstellingsbezoek. Daarnaast verzorgden we rondleidingen voor enkele initiatieven en groeperingen om met hen in gesprek te gaan over de thema's die aangekaart werden in de tentoonstellingen en het jaarprogramma. Zo verzorgden we onder andere rondleidingen voor ontgroe.nl, een landelijk platform dat zich inzet voor *degrowth*, door de tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE).

Naast deze rondleidingen waarbij studenten en belangengroepen kennismaakten met RADIUS en de tentoonstellingen, zijn we met enkele onderwijsinstellingen ook structurelere banden aangegaan door het samen organiseren van evenementen en workshops. Zo organiseerden we in samenwerking met CARADT, Centre of Applied Research for Art, Design and Technology, van de Avans Hogeschool het *In(di)visible Infrastructures, Bridging*

Overseen Worlds symposium waarbij sprekers uit binnen- en buitenland met elkaar én met studenten in gesprek gingen over hoe we als kunstenaars en ontwerpers huidige vormen van infrastructuur kunnen herontwikkelen. Daarnaast organiseerden we in samenwerking met de Universiteit Tilburg en de Erasmus Universiteit het tweedaagse filosofiesymposium *On Dialogical Reason*, gewijd aan de relatie tussen dialoog en rationaliteit. Gedurende twee dagen kwamen filosofen, kunstenaars, historici, logici, sociologen en wiskundigen samen om daarover met elkaar in gesprek te gaan. Verder werkten we samen met het Delftse IHE, Institute for Water Education, aan het vormgeven en organiseren van het *The House Of Rivers* symposium als onderdeel van het *Fluid Interdisciplinarity* festival. Het symposium bracht kunstenaars, wetenschappers en professionals op het gebied van water samen om gezamenlijk te onderzoeken hoe, door wie en op wat voor manier waterlichamen in de politiek vertegenwoordigd kunnen worden. Ook organiseerden we naar aanleiding van het verschijnen van de *WORLDING ECOLOGIES* publicatie het gelijknamige tweedaagse symposium in samenwerking met uitgeverij Valiz. Verspreid over drie panelgesprekken, getiteld *Art in Institutional Ecosystems*, *Science and Climate Truth* en *Activism and Climate Justice*, gingen de auteurs met elkaar en het publiek in gesprek naar aanleiding van hun bijdrages aan de publicatie.

Daarnaast hebben wij ons in 2024 ervoor ingezet om RADIUS lokaal in Delft meer te profileren en ons te verbinden met andere lokale initiatieven en plekken. Zo zijn we mede verantwoordelijk voor de herstart van de Delftse Klimaatcoalitie. Dit is een netwerk van meer dan tien duurzame initiatieven in en rond Delft waarmee we gezamenlijk acties organiseren en kennis delen. Verder werkten we in 2024 samen met het lokale filmhuis Filmhuis Lumen. In het kader van de tentoonstelling *HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE)* organiseerden we met hen vertoningen van de documentaire *De Wereld van Carlijn*, over de totstandkoming van het werk *Het Waterwerk Van Ons Geld* van Carlijn Kingma, dat op dat moment bij RADIUS te zien was. Ook waren we op uitnodiging van de Studium Generale TU Delft onderdeel van het programma van de allereerste editie van het filosofiefestival *For Love of the World*, dat plaatsvond in Theater de Veste in Delft. Daar presenteerden we *Aquella Eterna Fuente*, een nieuw werk van Alexandra Martens Serrano.

Op het lokale, maatschappelijke vlak intensiveerden we onze samenwerking met de lokale afdeling van Extinction Rebellion met wie wij samen meerdere evenementen organiseerden om inwoners van Delft te informeren over de mogelijkheden van het opstarten van een burgerberaad omtrent klimaat. Verder zijn we samenwerkingen aangegaan met meerdere maatschappelijke initiatieven in Delft-West in het kader van het *WENSWERKEN* project van *DE CLUB VAN DELFT*. Deze initiatieven, zijnde Stichting Stunt, WijWest Dichtbij, KopieKoffie, DOK Voorhof, Jessehof en Wijcafé.

Opening tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE), 24 februari 2024
Foto: Ira Grünberger, © Stichting RADIUS CCA

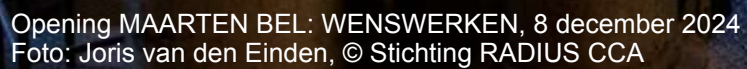
Opening tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE), 24 februari 2024
Foto: Ira Grünberger, © Stichting RADIUS CCA

Opening tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP & PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTER, 18 mei 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

Opening tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP &
PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTER, 18 mei 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

Opening MAARTEN BEL: WENSWERKEN, 8 december 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

KWANTITATIEVE GEGEVENS

BEZOEKERSAANTALLEN

Met in totaal vijf tentoonstellingen en achtendertig evenementenprogramma's (zoals lezingen, debatten, symposia, performances, leesgroepen, educatieve projecten, onderzoeksprojecten, filmvertoningen, evenementen, rondleidingen, openingen en boekpresentaties) hebben wij in 2024 12.273 bezoekers ontvangen (een toename van 2.500 bezoekers ten opzichte van 2023).

GROEPS- EN SOLOTENTOONSTELLINGEN

1. HET VERLANGEN NAAR EEN
DONUT(ECONOMIE),
groepstentoonstelling
2. VAN RASTER NAAR VECTOR:
NEDERLAND WINSTLANDSCHAP,
groepstentoonstelling
3. PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX:
SCENES FROM THE POLDER
WESTERN,
duo-tentoonstelling
4. FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT,
solotentoonstelling
5. PARADOXES OF PLENTY &
MAARTEN BEL: WENSWERKEN,
discursief programma en solopresentatie

BEZOEKERSAANTALLEN

12.273 bezoeken voor het programma op locatie.

Cultuureducatie: 2.220 deelnames.

COMMUNICATIE

28.100 totaal unieke bezoekers van onze website.

69.300 totaal paginabezoeken van onze website.

7.980 totaal nieuwsbrief-abonnees.

9.398 totaal volgers van onze sociale media.

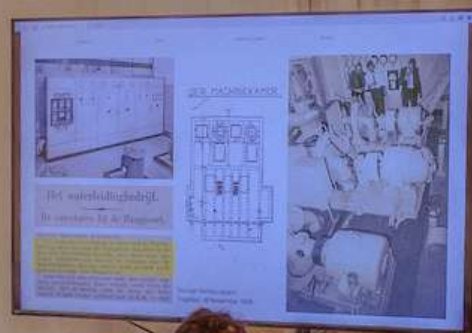
Lezingenreeks ARCHITECTURING DESTRUCTION IN GAZA, PALESTINE, 24 april 2024
Foto: Niekolaas Johannes Lekkerkerk, © Stichting RADIUS CCA

Kunstenarsgesprek Femke Herregraven met Rachael Rakes, 2 november 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

FOR LOVE OF THE WORLD Festival, 23 maart 2024
Foto: Eva Burgering, © Stichting RADIUS CCA

Kunstenarsgesprek Femke Herregraven met Rachael Rakes, 2 november 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

WORLDING ECOLOGIES Symposium, 19 & 20 oktober 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

WORLDING ECOLOGIES Symposium, 19 & 20 oktober 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIIUS CCA

WORLDING ECOLOGIES Symposium, 19 & 20 oktober 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

KWANTITATIEVE GEGEVENS

JAARAGENDA 2024

FEBRUARI

10.02.2024 RONDLEIDING met Junghun Kim bij de tentoonstelling BREATHE A MENDING SONG INTO THESE EARTHLY WOUNDS

11.02.2024 PANELGESPREK met Hilda Moucharrafiëh en Michiel Bot

24.02.2024 OPENING jaarprogramma DE GRENZEN AAN GROEI en tentoonstelling HET VERLANGEN NAAR EEN DONUT(ECONOMIE)

MAART

03.03.2024 FILMVERTONING bij Filmhuis Lumen — DE WERELD VAN CARLIJN, inclusief kunstenaarsgesprek met Carlijn Kingma

15.03.2024 LEZING Jonas Van der Slycken — GENOEG VOOR IEDEREEN

21.03.2024 SYMPOSIUM THE HOUSE OF RIEERS — FLUID INTERDISCIPLINARITIES FESTIVAL, in samenwerking met IHE

EDUCATIEWORKSHOP BECOMING OTHER (tot en met april)

EDUCATIEWORKSHOP BUILDING GREEN: PAST, PRESENT, AND FUTURE, in samenwerking met TU DELFT (Mac Architecture, Science, and Building Sciences) (tot en met april)

23.03.2024 FESTIVAL FOR LOVE OF THE WORLD bij Theater de Veste, in samenwerking met kunstenaar Alexandra Martens Serrano en Studium Generale TU Delft

24.03.2024 BRUNO LATOUR LEESCIRKEL, in samenwerking met filosoof Tjessie Riemersma en Institut français des Pays-Bas

28.03.2024 Game Night — POST GROWTH TOOLKIT

30.03.2024 FILMVERTONING bij Filmhuis Lumen — DE WERELD VAN CARLIJN

APRIL

24.04.2024 LEZINGENREEKS ARCHITECTURING DESTRUCTION IN GAZA, PALESTINE met Nadi Abusaada, Nama'a Qudah, Nurhan Abujidi, Samar Maqusi, georganiseerd door BK Scholars for Palestine

MEI

18.05.2024 OPENING zomerprogramma:
VAN RASTER NAAR VECTOR:
NEDERLAND WINSTLANDSCAP &
PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX:
SCENES FROM THE POLDER
WESTERN

26.05.2024 LEZING BURGERBERAAD, in
samenwerking met Extinction Rebellion

JUNI

07.06.2024 BOEKPRESENTATIE
SEASONAL MATTERS RURAL
RELATIONS door Seasonal Neighbours

AUGUSTUS

25.08.2024 FINISSAGE en
SLOTEVENEMENTEN bij
tentoonstellingen VAN RASTER NAAR
VECTOR: NEDERLAND
WINSTLANDSCAP en PILAR MATA
DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES
FROM THE POLDER WESTERN

25.08.2024 PANELGESPREK met Helen
Weeres en Lieke Jildou de Jong —
REGENERATIVE ECOSYSTEMS, WITH A
PERMACULTURAL TWIST: ON THE
FUTURE OF DUTCH AGRICULTURE
AND LANDSCAPE

25.08.2024 PANELGESPREK met
Ambassade van de Noordzee, Pilar Mata
Dupont & Erika Roux, en Tjesse
Riemersma — HYDRARCHY: WATERY

POWER RELATIONS BETWEEN THE DUTCH POLDER AND THE NORTH SEA

SEPTEMBER

10.09.2024 KLIMAATCAFÉ DELFT —
Burgerberaden, georganiseerd in
samenwerking met de Delftse
Klimaatcoalitie

14.09.2024 en 15.09.2024 OPEN
MONUMENTENDAG

23.09.2024 & 24.09.2024 SYMPOSIUM
ON DIALOGICAL REASON, met Mahout
Albarracin, Ray Brassier, Catarina Dutilh
Novaes, Reza Negarestani, Inigo Wilkins

26.09.2024 LEZING Estelle Zhong
Mengual — LEREN KIJKEN

OKTOBER

19.10.2024 & 20.10.2024 WORLDING
ECOLOGIES SYMPOSIUM, met
Niekolaas Johannes Lekkerkerk, Federica
Buetti, Vincent Normand, Taru Elfving, Eva
Burgering, Simone Wegman, Sami
Hammana, Michael Marder, Filipa Ramos,
Lisa Doeland, Christopher F. Julien,
Victoria McKenzie, georganiseerd in
samenwerking met Valiz

26.10.2024 (tot en met 3 november)
SPEURTOCHT door RADIUS bij de
tentoonstelling FEMKE HERREGRAVEN:
DIALECT, als onderdeel van het
Kinderfestival Cultuurbarbaren 2024

NOVEMBER

02.11.2024 KUNSTENAARSGESPREEK
met Femke Herregraven en Rachael
Rakes en FEESTELIJKE
PUBLIEKSRECEPTIE

25.11.2024 & 27.11.2024
LEZINGENREEKS IN(DI)VISBLE
INFRASTRUCTURES: BRIDGING
OVERSEEN WORLDS, met Ramon
Amara, Sebastian Olma, Victoria
McKenzie, Adriana Knouf, Louis Alderson-
Bythell, Samantha Jenkins, Delfina Fantine
van Ditmar, Aliya Say, Anna Mikkola, Tim
Ingold, Annouchka Bayley, Virginia
Tassinari, georganiseerd in samenwerking
met CARADT en Avans Masters of Art

DECEMBER

08.12.2024 OPENING MAARTEN BEL:
WENSWERKEN en DE CLUB VAN
DELFT

19.12.2024 RADIUS MENSA: GEZOND
VOEDSEL ALS BASISVOORZIENING met
Public Food

JANUARI

23.01.2025 RADIUS MENSA: VERBOD
OP FOSSIELE RECLAME met Reclame
Fossielvrij

23.01.2025 LEZING Matthew T. Huber —
KLIMAATVERANDERING ALS
KLASSENORLOG

30.01.2025 PANELGESPREK WIE IS ER
SCHULDIG? met Sumeyra Arslan, Savriël
Dillingh en Winne van Woerden

FEBRUARI

13.02.2025 PANELGESPREK
UPGRADEN OF STERVEN? Met Murat
Arslan, Harriët Bergman en Jona de Jong

20.02.2025 RADIUS MENSA:
ALLEDAAGS ACTIVISME met Christopher
F. Julien

23.02.2025 PANELGESPREK
SOLIDARITY ACROSS DIFFERENCES:
OP WEG NAAR EEN PLANETAIRE
ECOLOGISCHE ARBEIDERSKLASSE
met Illiada Charalambous, Chihiro
Geuzebroek en Skivant Jhagroe

KWANTITATIEVE GEGEVENS

PERSOVERZICHT

2024, 3 april — Beschouwing De Groene Amsterdammer (DONUT(ECONOMIE))
2024, 21 juli — Artikel Delft op Zondag
2024, 5 augustus — Artikel Omroep Delft
2024, 23 augustus — Interview Metropolis M (NEDERLAND WINSTLANDSCHAP)
2024, 23 augustus — Artikel Omroep Delft
2024, 9 oktober — Podcast Iona Stichting
2024, 10 oktober — Artikel Trouw (Nominatie RADIUS voor de Trouw Duurzame 100)
2024, 8 november — Artikel Omroep Delft (MAARTEN BEL: WENSWERKEN)
2024, 25 november — Recensie 8WEEKLY (FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT)
2024, 13 december — Recensie en beschouwing Metropolis M (WORLDING ECOLOGIES)
2025, 22 januari — Beschouwing De Groene Amsterdammer (FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT)
2025, 23 januari — Interview Vrij Nederland (FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT)
2025, 1 februari — Artikel Down to Earth Magazine
2025, 5 maart — Artikel De Volkskrant (FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT)
2025, 6 maart — Interview NRC (FEMKE HERREGRAVEN: DIALECT)

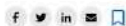
Jonge garde

Hagenpreken

Het gebruik van florasoorten in de taal van de financiële wereld onthult veel over de praktijk, blijkt uit de tentoonstelling in het Delftse Radius. Wat wordt er aan het zicht onttrokken door hedging?

Joke de Wolf

3 april 2024 - verschenen in nr. 14

Eline Benjaminsen en Dayna Casey, *Collapsed Mythologies: A Geofinancial Atlas, The Flora - Hedging* (detail)
© Garret Maser

Toen Louis XV in 1745 het gemaskerde bal ter ere van zijn zoons huwelijk bezocht, ging hij vermomd als taxusboom. Hij was niet de enige: zeven anderen kozen hetzelfde kostuum. Op een tekening van dat feest in het Château de Versailles steken de geometrisch gesnoeide struikjes glimlachend boven de menigte uit. De grote vraag onder de feestgangers was: wie van de acht was de koning? Alleen een als herderin vermomde vrouw wist het antwoord. Zij was vanaf toen de officiële maitresse van de koning, en kreeg de titel Madame de Pompadour.

Het bal werd later bekend als het 'Bal des ifs', *if* is het Franse woord voor taxus. Het is een plant die zich nog steeds goed leent voor het verdoezelen van de aanwezigheid van machtige entiteiten. Kunstenaars Eline Benjaminsen (Noorwegen, 1992) en Dayna Casey (Australië, 1988) houden zich weliswaar niet bezig met de feesten aan het Franse hof, ze hebben wel een grote belangstelling voor de praktische toepassing van heggen en hun taalkundige aanwezigheid in de economie.

'In de Flora van de financiële wereld vinden we *daisy chains*, *evergreen contracts*, *seed capital*, maar vanuit het belangrijkste onderdeel zijn *hedging*-activiteiten.' Met die introductietekst begint hun film die nu te zien is in kunstruimte Radius in Delft. Hedging is de praktijk onder investeerders van het indekken tegen financiële risico's door het doen van een andere investering.

De presentatie is onderdeel van een tentoonstelling waarin kunstenaars zoals Jonas Staal, Carlijn Kingma en Marjet Zwaans & David Habets de negatieve kanten van de kapitalistische verslaving aan economische groei verbeelden. Het concept van de tentoonstelling komt van het boek *Doughnut Economics* van Kate Raworth uit 2017, waarin ze een alternatief economisch model voorstelt gebaseerd op menselijke basisbehoeften.

Benjaminsen en Casey noemen de zeven soorten heggen die geschikt zijn voor het maken van een omheining. Tijdens die opsomming zie je twee vrouwen voorzien van tuinhandschoenen en snoeischaars exemplaren van bovengenoemde heggen benaderen. Ze duiken met hun hoofd en bovenlichaam in de groene muren, om er even later weer uit te komen met een of meer smalle takken in hun hand.

Structurele steun voor kunstpodium RADIUS

! De gezichten achter RADIUS (Foto: Joris vd Einden)

DELFT – RADIUS heeft te horen gekregen dat het kunstpodium de aankomende vier jaar structureel ondersteund zal worden door het Mondriaan Fonds. Het gaat om een bijdrage van in totaal 900.000 euro die RADIUS als één van de 44 toonaangevende kunstpodia in Nederland ontvangt.

De jury: "De commissie vindt het prijzenswaardig dat RADIUS in korte tijd een kunstpodium met een onderscheidend, verbeeldingsrijk en urgent programma heeft weten op te zetten dat goed wordt bezocht. Het kunstpodium heeft een heldere artistieke visie op het snijvlak van kunst, ecologie en wetenschap en heeft deze overtuigend vertaald in de activiteiten."

Met deze ondersteuning in de periode 2025-2028 kan RADIUS de programma's verder uitbouwen en samenwerken met kunstenaars en andere belanghebbenden om het urgente verhaal van klimaatverandering te vertellen, tastbaar en invoelbaar te maken. Specifiek voor Delft gaan ze in deze periode aan de slag met het opzetten van een meerjarig gemeenschapsproject in Delft West, genaamd De Club van Delft. Daarnaast geeft dit het kunstpodium meer middelen, tijd en energie om samenwerkingen aan te gaan in de stad en meer laagdrempelige publieksprogramma's te realiseren, waaronder plannen voor een informele KlimaatKantine en een jaarlijkse ecologie zomerschool. Meer weten over RADIUS? Kijk op www.radius-cca.org.

Bron: Delft op Zondag, 21 juli 2024.

Komende jaren subsidie voor Radius: 'Helemaal bijzonder in Delft'

Door Joey Hui Op: 05-08-2024 14:26 Laatste update: 05-08-2024 14:26

Kunstcentrum Radius, dat zich bezighoudt met moderne kunst en ecologie, krijgt 900.000 euro verdeeld over vier jaar van het Mondriaan Fonds. Waar is dat geld voor nodig? Lekkerkerk: "We kunnen niet met onderbetaalde ZZP'ers blijven werken."

Het Kalverbos | Foto: Google Maps

"Ik zat in de watertoren", zo herinnert directeur Niekolaas Lekkerkerk zich, "en toen kwam er een collega die riep dat de uitslag er was." Nadat Lekkerkerk en collega's een vierjarenplan hadden opgesteld, was het afwachten of het Mondriaan Fonds hen de gevraagde subsidies zou toekennen. "Helaas bleek het de verkeerde uitslag. Maar niet veel later kwam onze uitslag online." Lekkerkerk noemt de stemming, toen bleek dat het geld er zou komen, 'heel euforisch'.

Moderne kunst

Radius is gevestigd in het Kalverbos. "Niet in de watertoren", legt Lekkerkerk uit, "maar drie meter onder de grond in een oude watertank." Met een glimlach voegt hij toe: "Met het warme weer nu kan een bezoek best verkoelend zijn." Wie ervoor kiest een bezoek te brengen aan het centrum, komt verschillende kunstuitingen tegen die iets zeggen over het thema 'ecologie'. Lekkerkerk licht toe: "Het gaat dus over de relatie tussen mensen, dieren en de omgeving."

"Best een niche", geeft de directeur van Radius toe. Maar hij zegt dat dit thema zeker een inspiratiebron is voor moderne kunstenaars: "Zij maken niet per se schilderijen, maar doen veldwerk en praten met mensen. Ze doen onderzoek en hebben interviews, bijvoorbeeld met wetenschappers. En wat gevonden wordt zetten ze om in een installatie, een film-essay, een operette, een gedicht — noem maar op, het is heel breed wat dat oplevert."

Grenzen aan de groei?

Binnen het overkoepelende thema 'Ecologie' zijn er nog vele thema's te bedenken. Lekkerkerk legt uit dat hij en zijn collega's met themajaren werken, aan de hand waarvan tijdelijke tentoonstellingen worden samengesteld. Nu is er het thema 'Grenzen aan de groei'. Lekkerkerk vertelt dat het niet makkelijk was een vierjarenplan te maken voor het kunstcentrum: "Hoe verder in de toekomst, hoe abstracter het wordt."

Hij gaat verder: "We weten niet hoe de wereld er in 2028 uit ziet." In het vierjarenplan staat nu echter wel vastgelegd wat voor thema's het centrum in de komende jaren hanteert. Zo kunnen geïnteresseerden over enkele jaren werken verwachten rondom de vraag of dieren rechten hebben. Ondanks de uitdagende opdracht, is het gelukt de subsidie te krijgen. Lekkerkerk: "Ik denk dat wij heel goed zijn in verbeeldingskracht."

Vera Mennens, 'The Three Stages' (2017-heden), groepsexpositie
'Van Raster naar Vector: Nederland Winstlandschap' (2024),
Radius CCA. Foto: Gunnar Maier / © RADIUS CCA

'Wat is natuur en wat betekent dat woord überhaupt?'— in gesprek met kunstenaar Vera Mennens

Nele Brökelmann

23.08.2024

feature

SHARE

Dit weekend nog te zien in de groepsexpositie *Van Raster naar Vector: Nederland Winstlandschap* bij Radius CCA: de videokunstwerken van Vera Mennens, waarin de kunstenaar door heidelandschappen, duinen en andere natuurgebieden wandelt en fictieve gesprekken met overleden natuurbeschermers en onderzoekers voert. 'Pionierend natuurbeschermers Eli Heimans is me steeds een stap voor, als een gids die al weet wat ik nog aan het ontdekken ben.'

Architectuur en kunst bij RADIUS

Door Frans van Rijswijk · Op: 23-08-2024 | 30-49 · Laatste update: 23-08-2024 | 30-49

In de ondergrondse ruimte van kunstcentrum RADIUS wordt op zaterdag 31 augustus een tentoonstelling geopend die architectuur- en kunstliefhebbers samenbrengt. Ter ere van het 25-jarige jubileum van het Delftse architectenbureau DP6 presenteert filmmaker Onur Can Tepe de tentoonstelling 'DP6 25. REFLECTIES', waarin het architectonische werk van DP6 op een bijzondere manier tot leven komt.

Bij binnenkomst in tentoonstellingsruimte word je direct meegenomen in een wereld waar architectuur niet alleen gezien, maar ook gevoeld en beleefd wordt. Drie immersieve video-installaties, zorgvuldig samengesteld door Tepe, vormen het hart van de expositie. Deze installaties laten je ervaren waarom architectuur veel meer is dan alleen bouwkunst; het is een ruimte die uitnodigt tot verbinding, een plaats waar de mens centraal staat.

Creativiteit en architectuur

De tentoonstelling draait om verschillende iconische projecten van DP6, die elk op hun eigen manier een verhaal vertellen. Een brug die niet alleen een fysieke oversteek mogelijk maakt, maar ook symbolisch mensen verbindt. Een filmhuis waar de magie van cinema wordt versterkt door de bijzondere ruimtelijke beleving. Een middelbare school die de leeromgeving transformeert tot een plek waar ontmoeting en inspiratie centraal staan. Ook een sociaal woningbouwcomplex, waarin het menselijke aspect voorop staat en een kunstcentrum waar creativiteit en architectuur hand in hand gaan, zijn onderdeel van deze tentoonstelling. Tot slot worden de verhalen van een tentoonstellingspaviljoen en twee zorgvuldig ontworpen villa's verteld, waar de bewoners en bezoekers een diepgaande relatie aangaan met hun omgeving.

Film en architectuur

Onur Can Tepe heeft voor deze tentoonstelling een bijzondere benadering gekozen. Hij bracht een volledige dag door in elk van de gebouwen, samen met hun gebruikers, om zo de rituelen en dagelijkse cycli te observeren. In zijn video-installaties probeert hij vast te leggen hoe deze gebouwen ons dagelijks leven beïnvloeden, hoe ze ons laten bewegen, onze blik sturen, en ruimtes creëren waar we samenkomen. Het resultaat is een reeks krachtige beelden die de grens tussen film en architectuur laten vervagen, en die laten zien hoe de gebouwde omgeving niet alleen een fysieke ruimte is, maar een levend kader dat door de mensen die erin verblijven wordt ingevuld.

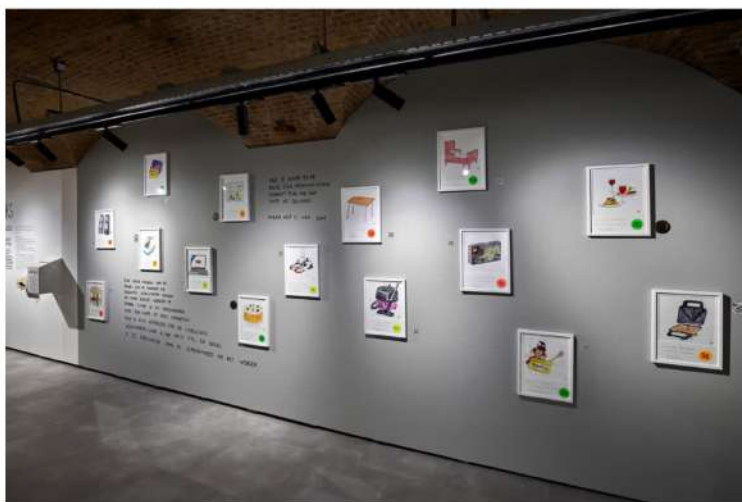
Luister de podcast [hier](#).

In december interactief kunstwerk bij RADIUS

Door *Antoinet Bouman* Op: 08-11-2024 | 10:14 Laatste update: 11-11-2024 | 09:03

Binnenkort start het project Wenswerken bij RADIUS. Het is onderdeel van het meerjarige educatieve gemeenschapsproject 'De club van Delft'. Het doel van de club is om klimaatverandering te verbinden aan sociaaleconomische ongelijkheid. Dit doen ze door middel van kunst, social design en co-creatie.

Eerder gemaakte wenswerken in Schiedam

Bij RADIUS is vanaf 8 december het interactief kunstwerk 'Wenswerken' van kunstenaar Maarten Bel te zien. Bijzonder is dat iedereen kan meedoen. Moet jij van weinig geld rondkomen? En heb je een wens voor iets dat je niet kunt betalen, bijvoorbeeld een verjaardagstaart, een bos bloemen of een fiets van je kind? Dan kan je tot februari meedoen met Wenswerken. Bij RADIUS kan je jouw wens achterlaten in de wensbus. Kunstenaar Maarten Bel maakt er vervolgens tekeningen van en verkoopt deze in het museum. Met het geld van de verkochte tekeningen, koopt hij wat erop staat.

KUNST / Expo binnenland

Nieuwe klanken voor een nieuwe toekomst

RECENSIE: Femke Herregraven - DIALECT

Sophia Bustin

Chef redactie

Tine Ceyskens

Eindredacteur

maandag 25 november 2024 / door: Sophia Bustin / beeld: Femke Herregraven, Dialect, foto Gunnar Meier,
© RADIUS CCA

★★★★★

Onder de oude watertoren in Delft bevindt zich een spiraalvormig ondergronds bassin. Dit is de plek waar het werk van Femke Herregraven tot leven komt. Bijna letterlijk, want de technologie die het werk omarmt 'praat' met de natuur van het stukje Delft.

8WEEKLY

Al 25 jaar hét online
cultuurmagazine van
Nederland en Vlaanderen

Zoek

Volg ons

[Instagram](#)
[LinkedIn](#)
[Facebook](#)

Op onze nieuwsbrief
abonneren

Meld je aan voor onze
nieuwsbrief

E-mailadres *

Abonneren!

8WEEKLY Podcast

02 #1 | Lord of The F
de podcast voor cultuurliefhebbers

1:01:30

Recent Populair Tags

Breed palet van emoties in virtuele
dansvoorstelling

Een mooi parelsnoer

Realiteit haalt kunst in

Ingehorte Hamlet combineert zwaarte
met humor

Femke Herragraven, *The Murmur of the Dying, in Dialect*, Radius CCA, foto Gunnar Meier

Van duurzaamheid naar zorgzaamheid — Een reflectie op de publicatie *Worlding Ecologies* van Radius CCA

Tessel Janse

01.12.2024

feature

Wat doe je als je huis in brand staat? Ga je door met wat je deed, hopen dat het uiteindelijk meevalt, of evacueer je? En hoe kan kunst bijdragen aan een toekomstbestendig huis? Het boek *Worlding Ecologies: Art, Science and Activism Towards Climate Justice*, ontsproten uit het Delftse RADIUS, bundelt standpunten van toonaangevende en opkomende denkers in het klimaat- en kunstdebat. Want kan de kunstwereld blijven rondgaan in representatie en het bevragen van discours, of moeten we een radicaal andere rol aannemen? Met het boek in de hand gaat Tessel Janse langs bij Niekolaas Johannes Lekkerkerk, oprichter van RADIUS en mede-samensteller van *Worlding Ecologies*.

SHARE

Issue nr 6 dec/jan 2024

THEMA'S

Jonge garde

Het water was er al

Het is niet per se aangenaam in de wereld van Femke Herregraven, nu met een solotentoonstelling in het Delftse Radius. We zien de omgeving van nu in de verre toekomst.

Joke de Wolf

22 januari 2025 - verschenen in [nr. 04](#)

Delen

Leeslijst

Femke Herregraven, *Dialect*, 2024
© Gunnar Mitter / Radius CCA

INTERVIEW

Femke Herregraven: 'Kunstenaars speculeren constant'

DONDERDAG 23 JANUARI

Femke Herregraven heeft woensdag de Theodora Niemeijer Prijs gewonnen, de grootste kunstprijz in Nederland. We spraken de beeldend kunstenaar en onderzoeker over haar werk, (on)zekerheden over de toekomst en de tekortkomingen van taal. 'Ik denk dat de dingen die ons raken op een dieper niveau, langer bij je blijven dan een getal of een feit.'

Het kernteam van RADIUS: Boutaina Hammama, Daan Veerman, Nikolaas Johannes Lekkerkerk, Pilar Mata Dupont, Sergi Pera Rusca en Suzanne Voltaire.

32
DOWN
TO
EARTH

Kunst, klimaat en kleeftasta

NIEUWS BEELDDE KUNST

Kunstenaar Femke Herregraven neemt zaterdag de Theodora Niemeijer Prijs in ontvangst. 'Haar werk is anders dan alles wat we kennen'

De Theodora Niemeijer Prijs, ter bevordering van de zichtbaarheid en waardering van vrouwelijke kunstenaars, gaat dit jaar naar Femke Herregraven. Het geldbedrag van 100 duizend euro geeft haar de welkome ruimte om 'meer onderzoek te doen en te reflecteren'.

Anna van Leeuwen

is kunstredacteur van de Volkskrant.

5 maart 2025, 15:15

Bewaren

Delen

Femke Herregraven, winnaar van de Theodora Niemeijer Prijs. Koos Breukel

Femke Herregraven was 'enorm verrast' door het bericht dat ze eind vorig jaar kreeg. Of sterker nog, ze noemt het een 'shock', zo onverwacht: 'Ik wist niet eens dat ik genomineerd was.' Zaterdag zal ze in Stedelijk Museum Amsterdam de Theodora Niemeijer Prijs in ontvangst nemen. 'Het voelt als een enorme aanmoediging.'

INTERVIEW THEODORA NIEMEIJER PRIJS

Femke Herregavens onderzoekt in haar kunstwerken financiële structuren en kapitalistische machtssystemen. Ze krijgt nu de Theodora Niemeijer Prijs.

Door Lucette ter Borg

'Geld heeft een onzichtbare kracht'

Tijdsbeeld', werd ze. Er was koffie, er stonden twee taartjes op tafel, de directeur van het Niemeijer Fonds zat. Theodora Niemeijer Prijs, de winnaar van de Theodora Niemeijer Prijs 2025. In haar atelier in Amsterdam is de verblijfsruimte steeds voorbij. Kunstenaar-onderzoeker Femke Herregavens (1982). Ik dacht dat ik op de koffie was uitgenodigd vanwege een praatje, een advies.

De Theodora Niemeijer Prijs is met 100.000 euro in geld de grootste vrij beschikbare prijs die hoeden kunstenaars in Nederland kunnen winnen. Dat Herregavens schuik, is niet echt verrassend. Het leeft bijt ze een beetje onder de radar "in het kunstcircus. Geld en geldstromen - dat zijn zaken waarmee Herregavens een ingewikkelde relatie heeft. Ze doet al bijna vijftien jaar data-onderzoek naar financiële algoritmes, kapitalistische monoculturen en classificatiesystemen, verduidelijkende ecologische landschappen en - vrij recent - door AI-geïnterpreteerde taalmodellen.

Herregavens maakt geen werk om te verkopen. Dat vindt ze 'best een raar concept'. "Het wordt juist in een doer naar een privéverzamelaar. Don hou ik het toch liever bij me". Met white cubes, de kunstmatige natuurlijke ruimtes van massa, heeft ze niet zo'n ambivalente verhouding.

Liever graaft ze zich in een niet-ruimte in, zoals laatste in het oude va terreservoir van projectrante Radiu in Delhi. De onderaarde gemeen van Radiu veranderde ze met diere werken in een zintuiglijke fotorealistische. De werken floren, kaarten, atterfelen, ontsteden en trabbelden. Het was verdelende, aangrijpend en vervreemdend.

Struttenhoofden

Als een roker werd je bij binnenkomst verleid door het sereenachtige gefluit dat uit acht in het donker oplichtende, kolossaal uitvergrote struten hoofden kwam (They's Bird Book: Her Chest, 2023). Een eerder speelde de abstracte video-installatie The Hummer of the Dying (2022). Het werk maakt gebruik van een door Herregavens zelf ontwikkeld AI taal-model, dat wordt getraind met 'ruis' de meevende adembal van iemand die in zijn eigen longen dicht ver-

dermet of het luchtige gehabbel van helix's. DIALLECT (2023) was het derde werk, een zich aan de weersomstandigheden hechtend Radiu in zijn opende digitale (b)belang van het gebouw. Mijnbouwbedrijven gebruiken algoritmen als hulpmiddel om toekomstige mijnactiviteiten te simuleren. Herregavens probeert de techniek toe in een beeldscherm, dynamisch tweelingzegen van Radiu dat voortdurend veranderde. Het water kwam omhoog en het reservoir, het zakte, planden verkarden, maar stonden even later weer fier in bloei.

Herregavens wordt is ten diepste persoonlijk, maar nooit sentimenteel. Dat komt omdat de kunstenaar het persoonlijke vervormt, abstrahert en op een vlinder manier verstuip. Maar daarover zo meer.

Herregavens is een vroege eend in de wereld van de beeldende kunst. Opgedoe als grafisch ontwerper, eerst op Artec in Arnhem, daarna op het Stedelijk Instituut in Amsterdam, is ze gewend haar eigen hoesjes te droppen. Ze geeft les, ze heeft boeken in opdracht gemaakt, een krant uitgegeven.

De klassen zorgen ervoor dat er geld binnenkomt, waarmee ze haar eigen projecten financiert. Maar als de kunst of die klassen ooit spaak lopen, vindt ze wel wat anders. Dan gaat ze gewoon - daad bijlaken - in een slagerij. Dat deed ze namelijk tussen haar 14de en haar 20ste ook, toen ze geprovoerde in een doopje ten zuiden van Nijmegen.

Duidelijk: saale Excel-sheets

Het beeldende werk van Herregavens klinkt complex en abstract. Hoe maak je een interessant kunstwerk van stapels duidelijk saale Excel-sheets vol data over bijvoorbeeld 'Cat Breeds' (de algoritmes waarmee belaggen golken op toekomstige catastrofe als aardbevingen, milieutampen, ofluenen en epidemieën)? Hoe maak je zichtbaar dat door de manier waarop 'voice AT' wordt getraind, gebeldden in de digitale dimensie gewolven, dialecten uiteren en 'vocalities', zoals Herregavens het noemt, worden vernietigd?

Hoe vertaalt je financiële algoritmes in objecten? De laatste vraag volde Marlene Bibbe, ingesmeed conservator in het Stedelijk Museum in Amsterdam, in 2015 voor een ten-

Kunstenaar
Femke Herregavens
Fotografie
DIALLECT

Eendend van
Inez
Herregavens
2023
Fotografie
van de kunstenaar

toenstelling in tentoonstelling, Nijmegen. "Het idee om over enige werk na te denken in een object, was volkomen nieuw voor me", zegt Herregavens.

"Als ontwerper leer je werken met informatie - maar informatie zelf heeft geen vorm. Het kan alles zijn: een gebelddes, een online tekst of een boek. In 2015 deed ik onderzoek naar de metenog die waarneembaar zo anellie financiële algoritmes op Bitmarkten. Tijdens mijn

Theodora Niemeijer Prijs

De Theodora Niemeijer Prijs, ter waarde van €100.000 is de grootste vrij beschikbare prijs voor beeldende kunst in Nederland en bedoeld om de opmerkingen en aandacht van vrouwen in de kunst naar te vergroten. De prijs wordt sinds 2012 om het jaar uitgereikt. De laatste drie winnaars waren Sara Singh Chang (Dier van de Heide), Sina Maria en

Joel in Anzell. Stedelijk Museum-directeur Rietvelds deeg Herregavens voor als winnaar. "Het werk is geluagt, speergelukkig, sculpturaal, hybride en anders dan alles dat we kennen. Als ontwerper kun je van kunstenaar-ontwerper versuipen tot een kunstenaar-ontwerper op een heel neutrale manier".

onderzoek stutte ik op een oad, misschien wel het oudste boekendays teem ter wereld: de tally stick.

Een tally stick werkt heel simpel. Stel, ik wil geld van jou lenen. We pakken een stuk hout of een bet, knippen daar streepjes in die aangeven hoeveel ik van je leen. Daarna spijten we het hout of bet in tweeën en krijgen we allebei een bewijs van de transactie. Als jij mij na zou willen bedriegen en bijvoorbeeld meer streepjes in jouw deel van het hout knipt, dan is meteen duidelijk dat je een oplichter bent. Dan passen de twee delen niet meer in elkaar. Zo ontstond mijn eerste object: een lange, witte aluminium strip, mijn eigen tally stick, waarin ik de data van de financiële algoritmes knipte. "

Haar fascinatie voor de financiële sector, de dynamiek van geld en de distributie van macht is er "al tijd" geweest. "Toen ik van het Stedelijk kwam in 2013, werd ik door het Stedelijk Museum aan de Zuidoost gevraagd om een project met de community te doen. 'Da's goed', net ik. 'Maar wie is die community?' Hiërarchische en tijp met bedrijven? Nee, dat hadden ze niet bij de gemeente en al van die lijst er zijn, dan zouden ze hem niet met mij delen. Ik besloot die lijst tot zelf te maken. Ik ging al de brevenhuizen op de Zuidoost langs en indeerde de bewonersbrieven's die ik vond.

Grote, arme gezinnen

"Ik heb lang gedacht dat mijn fascinatie daar is ontstaan, op de Zuidoost. Maar", zegt ze wat aarselend, "dat bleek een vergissing. Ze wil niet dat haar biografie draagt van haar werk bepaalt, maar sinds haar vader en moeder in 2011 en 2022 achter elkaar overleden en ze in de moeilijke periode twee dichtertjes kreeg, is ze heel anders naar haar opvoeding en de invloed daarvan op haar werk gaan kijken. "Ik ben enig kind en kom uit een gezin waar altijd over geld werd gespraad. 'Waarom?' Omdat het er niet was. Mijn vader was metachiel, mijn moeder schuurmaker en later rectoraat bij leuging. Mijn ouders kwamen uit grote, arme gezinnen. Hun opleiding stopte op hun dertien de, voortende. Mijn moeder verdelde me vaak hoe zij vroeger thuis drie paar schoenen met negen kinderen moesten delen. Op zondag gingen ze in toerbestanden naar de kerk. Mijn moeder heeft haar leven lang angst gehad om geen geld te hebben, ook als we het soms iets breder hadden. Als kind dacht ik: wat is dat dan geld? Dat is toch gewoon een briefje? Maar ik voelde ook dat geld een onzichtbare kracht had, die mijn ouders psychisch beïnvloedde."

Ze is 21 als ze vanuit haar dorp onder Nijmegen naar Arnhem gaat. "Op de middelbare school was een docent 'Je moet naar de kunstacademie'. Kunstacademie, dacht ik - wat is dat? Daar gaan toch alleen rare mensen heen? Ik kon me er niet bij voorstellen. Ik was gebier. Dat was de enige alternatieve cultuur die in het dorp bestond. Bomen op leibaide musziek. Fantastisch. Bij ons thuis was cultuur André Hazes."

Crazy shift

"Toen ik op Artec werd aangenomen, had ik nog nooit een museum van binnen gezien. De kunstacademie was een crazy shift. Mensen leren daar boeken. Mijn klasgenoten hadden ouders die leraar waren, dokter of universair. Een lieve oude theorie deed een lichte mij vanaf me op. Ze zei: 'Wat je wat zo mooi is aan jou? Bij het neg geen paal. Vroe jaar klasgenoten is het pad al uitgespledd. Maar jij maakt alles zelf'."

"In mijn ouders? Zij vonden alles fantastisch wat ik deed. Ze waren trots. Ze zeiden: 'We ontdekken de wereld door jou - eerst toen je niet geboren was, en nu voor de tweede keer'."

In 2019 wonde Herregavens een penning van de Prijs de Rome. Daarvoor ontvinge prijs-kent een verplichte werkperiode waarin de vier genomineerde kunstenaars elkaar wett maken. Daarna liet een jury een winnaar.

In die periode brigt haar moeder zware rugpijn. Het gaat al snel slecht. De kans is overal uitgezand. Herregavens stopt tijdelijk uit de Prijs de Rome, om thuis in Frijt voor haar moeder te zorgen. Ze maakt maar twee maanden vol van haar werkperiode. Ze wilt de prijs niet.

Als haar vader en moeder terminaal ziek zijn, belt ze twee keer een half jaar bij ze in. Ze zegt voor haar ouders en noemt haar identiteit mee. Haar eerste dichter in drie maanden oud als haar moeder in 2021 overlijdt. Als haar vader een jaar later sterft, is haar tweede dichter ook drie maanden oud.

"In die periode leerde ik intens luisteren. Ik luisterde naar wat mijn ouders niet meer konden zeggen. Ze spraken met hun lichaam. Mijn moeder had veel vocht in haar knogen. Toen de arts zei ik het klinkt alsof ze twintig vogels in haar hand heeft, dat werd de trost van een van de werken in Radiu. Het is niet direct herleid, maar, maar de adem van mijn moeder zit overal in. Normaal hoort het. Maar ik niet."

Nu haar ouders er niet meer zijn, heeft Herregavens boester te haar werk voor hen heeft gemaakt. "Aart voor de kunstwereld. Ik zeg dat niet omdat ik verward ben. Maar mijn vader was politiek. 'Die gaait daar in Den Haag'. Hij was zwart-wit in zijn denkbaren. Maar hij zei: 'Door jou, Femke, heb ik grip in mijn zien'. Als hij een tentoonstelling van mij had bezocht, logde hij in de schaffelt aan zijn collega's dat waar mijn werk over ging."

"Als kunstenaar heb je de hoop dat je iets kunt veranderen in de waarneemings van een ander. Dat heeft maar één persoon te zijn. Ik had er twee - dat waren mijn ouders. Zij zijn er niet meer. Maar ik heb wel mijn identiteit. Mijn werk is voor hen."

Bron: NRC, 6 maart 2025.

FINANCIEEL VERSLAG

OVERZICHT

De financieringsmix van RADIUS bestaat uit een deel eigen inkomsten (publieksinkomsten, sponsoring, donaties en verhuur) en subsidiebaten (bijdragen van particuliere fondsen, gemeente en rijkscultuurfondsen).

Eigen Inkomsten

Aangaande de eigen inkomsten verkrijgt RADIUS publieksinkomsten door middel van kaartverkoop, voor tentoonstellingen en publieksevenementen, variërend van het standaardtarief van €10 tot verscheidene kortingstarieven per leeftijdscategorie en/of sociaal-maatschappelijke status. In aanvulling daarop verkrijgt RADIUS eigen inkomsten vanuit de verkoop van publicaties, merchandise en baromzet bij openingen. Op basis van 10.000 bezoeken op jaarbasis is deze post voor 2024 begroot op €30.000. Voor 2025 is deze post gehandhaafd op €30.000. De post sponsoring, voor 2024 meer conservatief begroot op €5.000, bestaat uit bijdragen van bedrijven en een vriendencirkel. In 2024 werd RADIUS gesponsord door bedrijven en organisaties als EkoPlaza. De vriendencirkel van RADIUS bestond in 2024 uit 33 leden. Voor een donatie van €25, €50 of €100 per jaar ontvangen de leden een lidmaatschapskaart waarmee ze de RADIUS programma's vrijblijvend kunnen bezoeken. We voorzien dat we in 2025 deze post kunnen handhaven op €5.000. Als onderdeel van de financiering verkrijgt RADIUS ook inkomsten uit verhuur van de tentoonstellingsruimtes. Deze post staat gemiddeld garant voor €15.000 op jaarbasis. Aangaande de eigen inkomsten is in 2024 een totaal van €58.966 gerealiseerd (begroot bedrag was €80.000).

Subsidiebaten

Als startend kunstcentrum is RADIUS in de beginfase sterk afhankelijk van incidentele bijdragen verkregen vanuit private cultuurfondsen ten behoeve van onze programma's. Voor het programmajaar 2024 werd voor €182.137 aan subsidiebaten uit particuliere fondsen gerealiseerd (begroot voor €210.000). In 2024 ontvingen we bijdragen vanuit: de Van der Mandele Stichting, de Gravin van Bylandt Stichting, het Gieskes-Strijbis Fonds, Stichting Zabawas, Het Cultuurfonds, Mr. August Fentener van Vlissingen Fonds, De Schepper Delft Stichting, de Iona Stichting, Institut Français des Pays-Bas, Stichting Hulp Delftse Jongeren, het Stimuleringsfonds, Stichting DOEN, Fonds 21. Wij zijn genooddaakt deze strategie voor het verkrijgen van projectsubsidies te continueren voor het programmajaar 2025 voor een bedrag ter hoogte van ten minste €150.000. Door ons programma anciënniteit te geven en RADIUS te verankeren in Delft proberen we het incidentele en projectmatige karakter van

subsidiebijdragen gradueel om te zetten in meer structurele ondersteuning, met name vanuit de Gemeente Delft en het Mondriaan Fonds. RADIUS ontving in 2024 voor het derde jaar een subsidie van het Mondriaan Fonds, als onderdeel van de regeling Programma's Kunstpodia in de categorie Kunstpodium Basis. Het betreft hier een structurele subsidie van €110.000 en enkele projectsubsidies t.h.v. €19.119 ten behoeve van de kunstenaarshonoraria. In 2025, na het realiseren van drie jaarprogramma's, zijn we bij het Mondriaan Fonds—na een succesvolle aanvraag—opgeschaald naar de categorie Kunstpodium Basis voor een bedrag van €225.000 per jaar, voor vier programmajaren (2025 tot en met 2028). Vanuit de Gemeente Delft ontvingen we in 2024 een projectsubsidie voor het jaarprogramma van €110.000 (aangevraagd bedrag was €230.000), alsmede projectsubsidies en ondersteuning ten behoeve van fair pay t.h.v. €35.590. In 2025 ontvangen we €110.000 ten behoeve van het jaarprogramma (aangevraagd bedrag was €195.000), ditmaal op structurele basis, jaarlijks tot en met 2028.

Jaarrekening 2024

De jaarrekening 2024 sluit af met een positief resultaat van €12.217. Initieel begroot op €675.000 is in de periode 2024 een bedrag van €515.812 aan baten gerealiseerd. De lasten over het boekjaar 2024 vallen uit op €503.106 (begroot op €674.500). Het eigen vermogen neemt daartoe in 2024 toe van (€30.296) naar een bedrag van (€18.079) per 31 december 2024.

Gieskes-Strijbis Fonds

Na drie jaar nemen we afscheid van het Gieskes-Strijbis Fonds, dat RADIUS in de periode 2022–2024 ondersteunde met een totale bijdrage van €270.000 bij de totstandkoming van de instelling. Initiële doel was op RADIUS in de beginfase te ondersteunen en aan de hand van deze structurele subsidie op weg te helpen naar grotere structurele ondersteuning vanuit de gemeente en het rijk. Nu dit initiële doel is behaald, blikken we met tevredenheid terug op de vruchtbare samenwerking met het Gieskes-Strijbis Fonds, dat onmisbaar is geweest in de totstandkoming van RADIUS in deze beginfase. Wij bedanken het Gieskes-Strijbis Fonds en haar medewerkers van harte!

FINANCIEEL VERSLAG

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024

BATEN

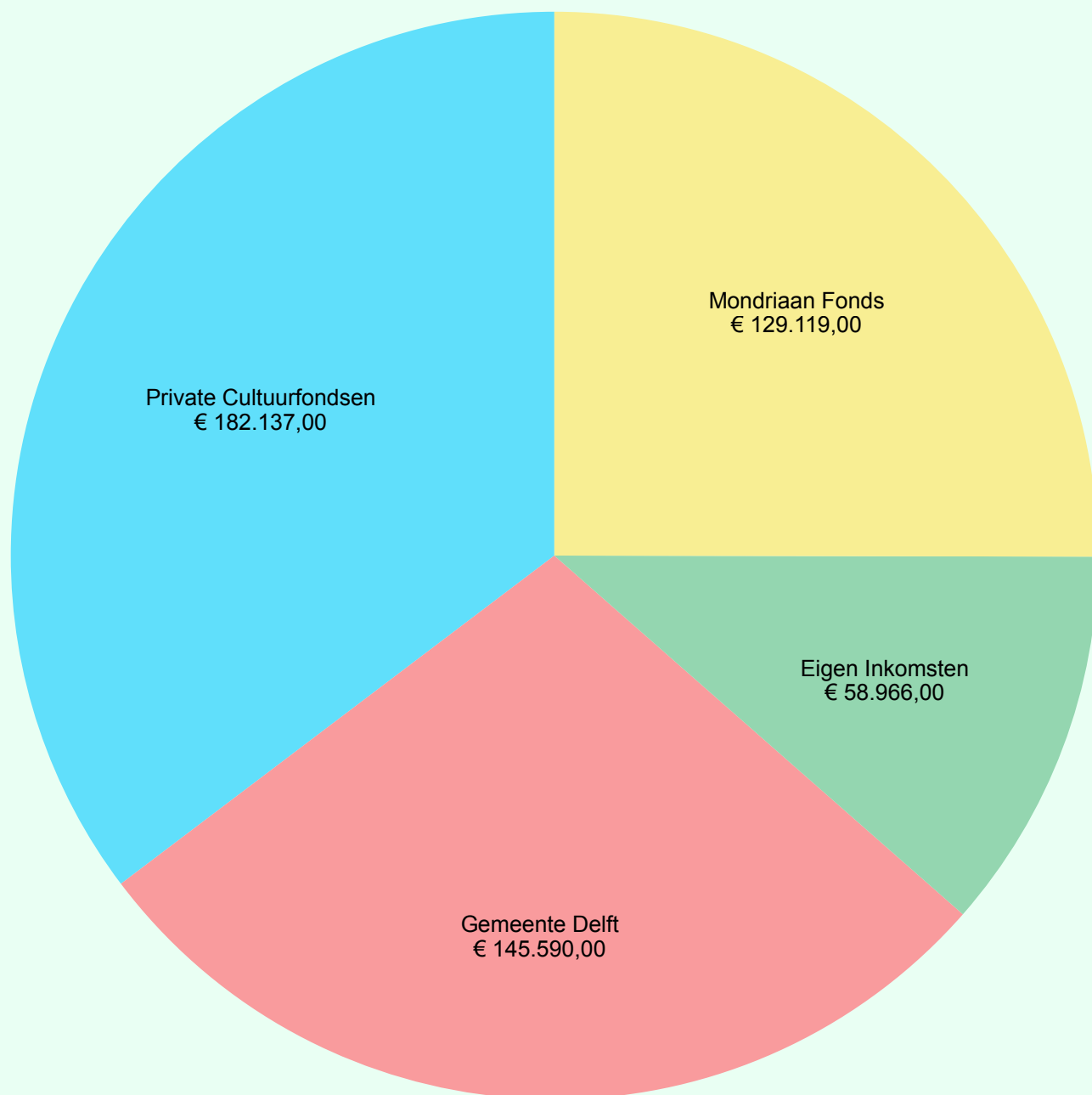
	REALISATIE	BEGROTING
	2024	2024
Eigen Inkomsten	€ 58.966	€ 80.000
Subsidiebaten	€ 456.846	€ 595.000
Som der Baten	€ 515.812	€ 675.000

LASTEN

Personeelslasten	€ 318.877	€ 443.672
	€ 200.758 Intern/personeel	
	€ 118.119 Extern/kunstenaars	
Afschrijvingen	€ 5.161	€ 5.278
Materiële Lasten	€ 179.068	€ 225.550
Som der Lasten	€ 503.106	€ 674.500
Rentelasten	€ (489)	€ (500)
Saldo	€ 12.217	-
Resultaatbestemming	€ 0	-
Algemene reserve	€ 12.217	-

FINANCIEEL VERSLAG

DIAGRAM BATEN

Opening tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP & PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTER, 18 mei 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

Opening tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR: NEDERLAND WINSTLANDSCHAP & PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM THE POLDER WESTER, 18 mei 2024
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

ORGANISATIE

CODES

FAIR PRACTICE CODE

RADIUS hecht veel waarde aan gemotiveerd personeel. In 2024 werkte RADIUS met 6.2 FTE. In 2024 bestond het team uit een kernteam van zes medewerkers, allen met een ZZP-werkovereenkomst en een vergoeding tussen de €20–€24 per uur. Jaarlijks vinden tweemaal beoordelings- en functioneringsgesprekken plaats, in juni en december. In aanvulling daarop werkt RADIUS met een hostpoule van tien tot vijftien hosts, zij werken ofwel op basis van een ZZP-werkovereenkomst, met een vast contract, of op oproepbasis. Als laatste werkt RADIUS met een schil van derden, extern aan de organisatie, waaronder een grafisch vormgever, boekhouder, opbouwploeg, fotografen, etc.

RADIUS is lid van de belangenvereniging De Zaak Nu. In 2019 ontwikkelde deze vereniging de Richtlijn Functie- en Loongebouw voor Presentatie-Instellingen, met als uitgangspunt de Fair Practice Code en de Arbeidsmarktagenda. Ook in 2024 heeft RADIUS de kosten in kaart gebracht van eerlijke beloning van personeel in overeenstemming met de Fair Practice Code. In 2024 was het budget, bij gebrek aan structurele financiële ondersteuning, ontoereikend om volledig te kunnen voldoen aan de voorgestelde uurprijs voor ZZP'ers in de richtlijn. Nu in 2024 afdoende structurele ondersteuning is verkregen, zullen de arbeidsovereenkomsten en -contracten per 2025 geïndexeerd worden volgens de vigerende norm in de richtlijn.

Om de honoraria voor kunstenaars vast te stellen, hanteert en omarmt RADIUS de Richtlijn Kunstenaarshonoraria volledig. RADIUS garandeert tevens artistieke integriteit en neemt in de contracten die met de kunstenaars worden afgesloten afspraken op over auteursrechten. Het instituut moedigt goed opdrachtgeverschap aan en biedt kunstenaars een passende vergoeding.

CODE DIVERSITEIT & INCLUSIE

RADIUS ziet het nastreven en bewaken van toegankelijkheid, diversiteit en inclusie als een doorlopende taakstelling en verantwoordelijkheid. We vinden het van primair belang dat het programma resoneert en weerklinkt bij de grote verscheidenheid aan achtergronden en identiteiten die de stad Delft rijk is, en dat diegene zichzelf kunnen zijn, zich gerespecteerd en gerepresenteerd voelen binnen en door de programmering van onze instelling. Waar het programma van RADIUS kapitaliseert op intersectionaliteit en ecologisch denken, streven wij een evenredige diverse maatschappelijke representatie na.

De Code Diversiteit & Inclusie dient op het gebied van publiek, programmering, personeel en partners voor RADIUS als uitgangspunt. Om het programma onder de aandacht te brengen van diverse doelgroepen, op verschillende kennisniveaus en vanuit hun specifieke interesse, werkt RADIUS intensief samen met partners, lokaal, nationaal en internationaal.

ORGANISATIE

RAAD VAN TOEZICHT & GOVERNANCE CODE CULTUUR

RADIUS is een stichting die in maart 2021 werd opgericht door Niekolaas Johannes Lekkerkerk en in 2024 werd ondersteund door het Gieskes-Strijbis Fonds, Gemeente Delft, het Mondriaan Fonds en verscheidene cultuurfondsen. De huidige directeur-bestuurder is Niekolaas Johannes Lekkerkerk.

GOVERNANCE CODE CULTUUR

RADIUS deelt de opvatting dat transparant management en zorgvuldig toezicht belangrijke voorwaarden zijn voor zowel essentiële als excellente bedrijfsvoering. Het instituut past de acht principes van de Governance Code Cultuur toe. RADIUS is een stichting en sinds maart 2021 is het raad-van- toezicht-model van kracht. Het programma, de organisatorische en de administratieve processen staan onder toezicht van de directeur-bestuurder van RADIUS. De directeur-bestuurder en de externe accountant worden benoemd door de raad van toezicht. De directeur bepaalt het beleid van het instituut, zet de programmalijn uit, geeft ontwikkelingsstrategieën vorm en is verantwoordelijk voor het in gang zetten van procedures; van fondsenwerving tot communicatie. De directeur legt verantwoording af aan de raad van toezicht. De raad van toezicht bestaat uit vijf (maximaal vijf) leden en komt twee keer per jaar samen in het bijzijn van de directeur van RADIUS.

LEDEN RAAD VAN TOEZICHT IN 2024

GOLNAR ABBASI

Algemeen Lid RvT RADIUS

- PhD Kandidaat TU Delft
- Docent WDKA Rotterdam
- Docent PZI Rotterdam

SHANKAR CHHATTA

Algemeen Lid RvT RADIUS

- Mede-oprichter en Voorzitter Klimaatmakers Den Haag

YOERI MEESEN

Penningmeester RvT RADIUS

- Directeur Huis van het Boek
- Lid Raad van Toezicht Stichting Tailors & Wearers
- Faculteitssenaat MA Kunsteducatie, PERMEA
- Gastdocent MA Curatorial Practice, Instituto Europeo di Design

JEROEN PRINCEN

Voorzitter RvT RADIUS

- Advocaat Partner bij DVDW Advocaten
- Voorzitter Raad van Toezicht Stedelijk Museum Schiedam
- Lid Raad van Commissarissen en Voorzitter Auditcommissie BinckBank N.V.
- Voorzitter Raad van Commissarissen DKG Holding B.V.

BRENDA TEMPELAAR

Secretaris RvT RADIUS

- Beeldend kunstenaar en schrijver
- Commissielid O&O-regeling, CBK Rotterdam

BEZOLDIGINGSBELEID

De toezichtfuncties zijn onbezoldigd.

ZELFEVALUATIE

Op 4 december 2024 evalueerde de raad van toezicht zichzelf.

VERGADERDATA

De raad van toezicht vergaderde in 2024 op de volgende data: 9 mei 2024, 23 juli 2024, 4 december 2024. In 2024 hebben verscheidene informele overlegmomenten plaatsgevonden tussen de raad van toezicht en het bestuur.

TEGENSTRIJDIGE BELANGEN

In 2024 is geen sprake geweest van tegenstrijdige belangen.

VASTSTELLING

Het jaarverslag 2024 en de jaarrekening 2024 worden vastgesteld in de vergadering van de raad van toezicht op 21 mei 2025.

BEGROTING 2025

De begroting van 2025 is geaccordeerd door de raad van toezicht in de vergadering van 4 december 2024.

EXTERNE ACCOUNTANT

Berghout+MAS is vanaf 2022 als externe accountant van Stichting RADIUS CCA benoemd door de raad van toezicht.

ORGANISATIE

ROOSTER VAN AAN- EN AFTREDING RAAD VAN TOEZICHT

	AANTREDING	TWEEDE TERMIJN	AFTREDING
GOLNAR ABBASI	23 maart 2021	23 maart 2025	...
SHANKAR CHHATTA	1 april 2023	...	...
YOERI MEESEN	23 maart 2021	23 maart 2025	...
JEROEN PRINCEN	23 maart 2021	23 maart 2025	...
BRENDA TEMPELAAR	23 maart 2021	23 maart 2025	...

ORGANISATIE

DIRECTIE EN PERSONEEL IN 2024

RADIUS TEAM

EVA BURGERING

Projectleider Productie en Publicaties
(tot en met maart 2024)

BOUTAINA HAMMANA

Projectleider Educatie (vanaf februari 2024)

NIEKOLAAS JOHANNES LEKKERKERK

Directeur-Bestuurder en Curator

PILAR MATA DUPONT

Projectleider Productie (vanaf mei 2024)

SERGI PERA RUSCA

Assistent Curator

DAAN VEERMAN

Medewerker Communicatie, Marketing en PR

SUZANNE VOLTAIRE

Kantoormedewerker, Administrateur en
Host Coördinator (vanaf april 2024)

Vrijwilligers en Hosts

ANNIEK VAN DEN BERGE, CATELIJNE
BOELE, JOSEPH CATLETT, MARTINA
FARRUGIA, JOHANNES KETELAARS,
PUCK KROON, PUCK VAN DER LAST,
EMILIA MARTIN, MARTINA PEKALA,
JEANINE ROSIER, ANNA
SPILIOTOPOULOU, KELLY-ANN VAN
STEVENINCK, TOLA SWIETLICKA, DAVID

TIEMSTRA, ZEYNEP USLU, ALINA SING-
CIH WANG, DINKE VAN DER ZALM

Rondleiders en kunstdocenten

BIRGIT VAN BEEK, ANNEMIEKE
FIERINCK, KYRA NIJSKENS, MARTE
VISSERS

EXTERNE MEDEWERKERS

Administratie en boekhouding

WILMA BLOMMERS, PAUL BERGHOUT

Installatie tentoonstellingen

STEFAN BANDALAC, MENNO VERHOEF

Fotografie en documentatie

LISA DIEDERIK, JORIS VAN DEN
EINDEN, IRA GRÜNBERGER, GUNNAR
MEIER

Ontwerpers en illustratoren

SABO DAY, AUGUSTINAS MILKUS, LISA
RAMPILLI

Projectondersteuning Femke Herregraven

IRINA BAKO, STEFAN BANDALAC,
MATHIEU DE BISSENETTE,
MAXIMILIEN FAUBERT, BENNY NILSEN,
GUILLAUME ROUX, GABOR
SZALATNYAI

Vertaling en tekstredactie

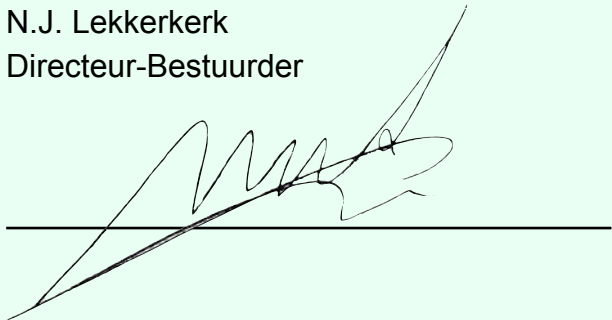
MARIE LOUISE SCHOONDERGANG

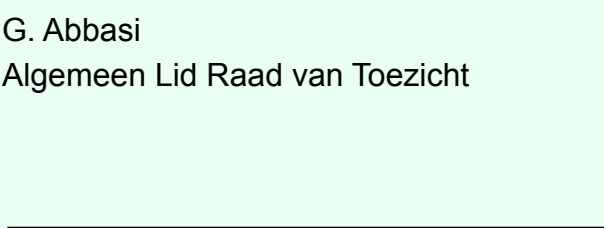
RADIUS team in 2024 (tijdens opening tentoonstelling VAN RASTER NAAR VECTOR:
NEDERLAND WINSTLANDSCHAP & PILAR MATA DUPONT & ERIKA ROUX: SCENES FROM
THE POLDER WESTER, 18 mei 2024)
Foto: Joris van den Einden, © Stichting RADIUS CCA

ONDERTEKENING

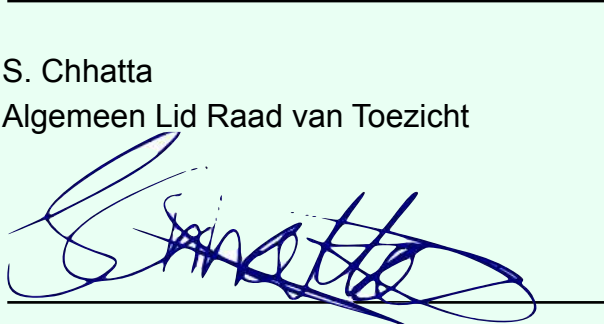
N.J. Lekkerkerk
Directeur-Bestuurder

A black ink signature, appearing to be 'N.J. Lekkerkerk', written over a horizontal line.

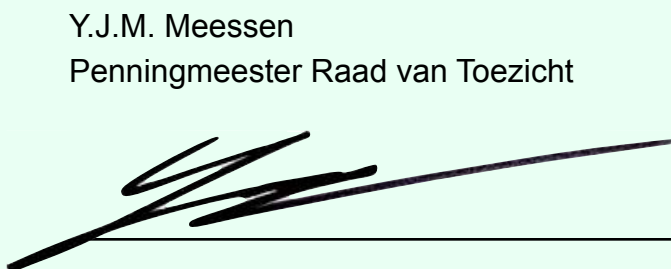
G. Abbasi
Algemeen Lid Raad van Toezicht

A black ink signature, appearing to be 'G. Abbasi', written over a horizontal line.

S. Chhatta
Algemeen Lid Raad van Toezicht

A blue ink signature, appearing to be 'S. Chhatta', written over a horizontal line.

Y.J.M. Meessen
Penningmeester Raad van Toezicht

A black ink signature, appearing to be 'Y.J.M. Meessen', written over a horizontal line.

J.G. Princen
Voorzitter Raad van Toezicht

A blue ink signature, appearing to be 'J.G. Princen', written over a horizontal line.

B. Tempelaar
Secretaris Raad van Toezicht

A black ink signature, appearing to be 'B. Tempelaar', written over a horizontal line.

COLOFON

Auteurs jaarverslag: Boutaina Hammana, Niekolaas Johannes Lekkerkerk, Daan Veerman.

Eindredactie: Niekolaas Johannes Lekkerkerk, Daan Veerman.

© Stichting RADIUS CCA; auteurs; fotografen; kunstenaars; deelnemers; bezoekers, 2024.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Openbare evenementen georganiseerd door RADIUS zijn gedocumenteerd voor educatief gebruik en voor in ons archief. U kunt altijd bezwaar maken tegen gebruik van bepaalde afbeeldingen door een e-mail te sturen naar communication@radius-cca.org.

